

Perspectiefnota 2022-2026

gemeente Renkum

Inhoudsopgave

Voorwoord van het college	3
Leeswijzer	5
Deel 1 Uitwerking voorstellen.....	7
01 Samenleving	8
02 Omgeving	20
03 Organisatie	37
Deel 2 Financieel perspectief.....	44

Voorwoord van het college

Inleiding

Onze gemeente wordt dagelijks geconfronteerd met impactvolle gebeurtenissen. Na de coronacrisis hebben we in Renkum nu de handen vol aan de woonopgave, het bestrijden van (energie)armoede en de opvang van vluchtelingen. Ook de uitdagingen op de arbeidsmarkt zijn op dit moment groot. Dit speelt zowel op het gebied van ruimtelijke ordening en duurzaamheid, automatisering en ICT, als welzijn en jeugdzorg. Het heeft niet alleen consequenties voor bijvoorbeeld de woningbouwopgaven, maar voor veel meer vraagstukken waarvoor de gemeente Renkum aan de lat staat. Als eerste overheid moet de gemeente altijd klaar staan en rekening houden met onverwachte gebeurtenissen. Het vergt veerkracht om daadkrachtig te handelen en verantwoordelijkheid te nemen.

Renkum in bloei

Met deze perspectiefnota wil het college de plannen in "Renkum in Bloei" handen en voeten geven. Er bloeit al veel in Renkum, de betrokkenheid van onze inwoners bij hun leefomgeving is groot. De komende jaren willen we het mogelijk maken ideeën te zaaien, bemesten we initiatieven die een zetje nodig hebben en zetten bestaande initiatieven in het zonnetje. We kiezen ervoor niet te snoeien in het voorzieningenniveau van onze gemeente, en willen met eenmalig geld een vliegwiel creëren om dat ook in de toekomst te voorkomen. Het is nu de tijd om met relatief kleine investeringen een groot rendement te behalen. De energie en ambitie zit niet alleen in het gemeentehuis, maar juist ook bij onze inwoners, culturele, toeristische en zakelijke ondernemers en maatschappelijke partners.

Diversiteit: belangrijk en noodzakelijk

De gemeente Renkum is een gemeenschap van mensen en dorpen. Ieder met een andere identiteit en samen een sterk geheel. Deze verscheidenheid en diversiteit is steeds vaker onderdeel van onze oplossingen voor maatschappelijke problemen. Biodiversiteit als antwoord op het klimaatprobleem, diversiteit onder inwoners door onze kleinschalige bijdrage aan het vluchtelingenvraagstuk, diversiteit in aanpak door ongelijk te investeren voor gelijke kansen en dorpsgericht te werken. We omarmen diversiteit zonder verschillen te negeren.

Veranderende maatschappelijke opgaven

Het college realiseert zich dat de komende jaren de maatschappelijke opgaven groeien en veranderen. De energiearmoede neemt toe, ook onder middeninkomens, de nood naar nieuwe woningen blijft hoog en landelijke problemen moeten lokaal worden opgelost, zoals het terugbrengen van stikstofuitstoot. We kiezen er nadrukkelijk voor om zo veel mogelijk problemen te voorkomen: door in te zetten op verduurzaming en isolatie om energiearmoede tegen te gaan en door het voortzetten van het programma "Versterken sociale basis". Om de eerste woningnood te lenigen maken we haast met het realiseren van tenminste 100 tijdelijke woningen. En we putten onze financiële middelen nog niet uit, zodat waar nodig raad en college extra kunnen inzetten.

Slagvaardig besturen

Om de complexe maatschappelijke problemen waar we in onze gemeente mee worden geconfronteerd goed het hoofd te bieden, bundelen bestuur en organisatie de krachten. Meer dan ooit werken we domein-overstijgend, zoeken we naar gedeelde oplossingen en zoeken en creëren draagvlak met en in de samenleving voor moeilijke keuzes. In het kader van onze organisatieontwikkeling blijven we hierin investeren.

Volgende stap: structureel in balans

Het liefst willen we duidelijkheid bieden over investeringen voor de lange termijn en een afweging kunnen maken op het belastingniveau van de gemeente. Op dit moment is dat niet mogelijk, omdat er nog geen duidelijkheid is vanuit het Rijk op het meerjarenperspectief (na 2025). Dat maakt dat we nu zowel op de uitgaven als op de inkomsten geen beslissingen kunnen maken anders dan strikt noodzakelijk (zoals de uitgaven om armoede te voorkomen en bestrijden). Duidelijkheid over het financiële kader voor gemeenten wordt in het najaar van 2022 verwacht.

Leeswijzer

Waarom een perspectiefnota?

Voor het huishoudboekje publiceert de gemeente Renkum elk jaar verschillende stukken. Dat zijn:

- De Perspectiefnota
- De Begroting
- De Jaarstukken
- Tussentijdse rapportages: Voor- en Najaarsnota

Deze stukken worden jaarlijks opnieuw samengesteld en voorgelegd aan de gemeenteraad voor goedkeuring. Deze stukken zijn onderling met elkaar verbonden.

Onlangs is het collegeperspectief "Renkum in bloei" 2022-2026 vastgesteld. Dit collegeperspectief bestaat uit een vergezicht en tien focuspunten voor de komende periode. In de voorliggende Perspectiefnota is het Collegeperspectief geprioriteerd, gefaseerd en financieel vertaald. De Perspectiefnota en het Collegeperspectief vormen samen de basis voor het nieuwe begrotingsjaar.

Elk jaar wordt de Perspectiefnota geactualiseerd. Op basis van de uitkomsten van het raadsdebat wordt een meerjarenbegroting voorgelegd. Hierover besluit de gemeenteraad in het najaar. Het college heeft vervolgens de opdracht de uitvoering van de plannen vorm te geven binnen de gestelde kaders door de raad en rapporteert hierover, onder andere in de Voor- en Najaarsnota en de Jaarstukken.

In het collegeperspectief zijn onderstaande focuspunten benoemd. De vertaling van deze focuspunten in deze perspectiefnota is zichtbaar gemaakt door middel van icoontjes.

Als u bijvoorbeeld het icoontje ziet, dan betekent dit dat dit een vertaling is van het focuspunt 'Een leven lang gelijke kansen'.

Focuspunten:	Icoontje:
Een leven lang gelijke kansen	
Goede en betaalbare zorg dichtbij	
De kracht van ontmoeting	
Gezonde omgeving	
Genieten van wat Renkum te bieden heeft	
Natuurrijk groen	
Betaalbaar wonen binnen onze dorpen	
Verduurzaming met en voor iedereen	
Overheid dichtbij	

Focuspunten:	Icoontje:
Betrouwbare gemeente	

Deel 1

Uitwerking voorstellen

01 Samenleving

Wat willen we bereiken (ambitie)?

De gemeente Renkum staat voor een samenleving waaraan iedereen moet kunnen deelnemen. We werken daar samen aan met inwoners, ondernemers en organisaties. Samen organiseren en behouden we goede zorg en ondersteuning voor ieder die dat nodig heeft. Daarbij investeren we in het voorkomen van (grote) problemen. We werken dorpsgericht omdat ieder dorp zijn eigen specifieke kenmerken heeft waarmee wij rekening willen houden.

Speciale aandacht gaat uit naar het voorkomen en bestrijden van armoede. Hierdoor bieden we betere ontwikkelingskansen en een beter toekomstperspectief. We willen dat elk kind gelijke kansen heeft op een goede toekomst, dat er geen grote problemen ontstaan door geldzorgen in gezinnen. En we helpen voorkomen dat ouderen door armoede vereenzamen en grote gezondheidsrisico's lopen. Dat doen we door ongelijk te investeren in gelijke kansen, zonder dat er nieuwe ongelijkheid ontstaat.

Armoede is het negatieve vliegwiel dat wij met onze beperkte middelen willen doorbreken. Dat vraagt om een gecoördineerde maar vooral een domein-overstijgende aanpak. Hiervoor gaan we de zogenaamde doorbraakmethode inzetten. Dit is een wijze van denken en handelen waarbij probleemoplossend werken over de domeinen van Jeugd, Wmo, Participatie en Wonen heen vooropstaat.

Om de verdere verbeteringen in het sociaal domein de nodige sturing te geven is in 2022 het programma "Versterken sociale basis" gestart. Met dit programma werken we hard door aan de toekomstbestendige zorg met kwaliteit dichtbij onze inwoners.

1A. Collectieve voorzieningen

Doel

We stimuleren inwoners om met behulp van hun eigen netwerk zo zelfstandig mogelijk te participeren in de samenleving. Wanneer dit niet lukt zorgen we dat er (tijdelijk) voorzieningen beschikbaar zijn. Waar mogelijk bieden we collectieve voorzieningen in plaats van (kostbaar) maatwerk. Welzijnsorganisatie Renkum voor Elkaar heeft een belangrijke rol in het invullen van deze voorzieningen.

Ontwikkelingen en keuzes

Inzet op collectieve ondersteuning

Ontwikkeling

In de nieuwe collegeperiode wordt nog meer ingezet op collectieve ondersteuning. Renkum voor Elkaar heeft hier als netwerkpartner een belangrijke rol in. We verwachten van Renkum voor Elkaar dat zij trends signaleren en hier waar passend collectief aanbod op ontwikkelen, waar nodig samen met andere partners. De vorige periode is er een mooie start gemaakt met meer inzet op collectieve ondersteuning, toch kan dit nog meer en nog beter. We maken hier heldere afspraken over met Renkum voor Elkaar. Daarbij is er ook aandacht voor "ongelijk investeren voor gelijke kansen".

Keuze

Voor de komende vier jaar maken we heldere afspraken met Renkum voor Elkaar om per dorpskern tot een stevig collectief aanbod te komen dat aansluit bij veel voorkomende vragen en de ondersteunings-behoefte van onze inwoners. Zo ontwikkelt Renkum voor Elkaar een collectief aanbod voor kinderen die last hebben van emotionele problemen als gevolg van de scheiding van hun ouders, omdat zij gesignaleerd heeft dat kinderen hieraan behoefte hebben én een collectieve aanpak er ook voor zorgt zij steun hebben aan elkaar.

Voor de (door)ontwikkeling van collectief aanbod is het nodig om de opdrachtgever- en opdrachtnemersrol te versterken. Er wordt duidelijk met elkaar afgesproken wie de signalen in onze samenleving ophaalt, wat er gebeurt na het ophalen van een signaal, hoe dit vertaald wordt in collectief aanbod en hoe we hier verdere (financiële) afspraken over maken wanneer er bijvoorbeeld extra inzet en/of middelen nodig zijn.

Ook jongerenwerk gaan we samen verder versterken, om latere zorg te voorkomen, het beroep op individuele voorzieningen te verminderen en kansengelijkheid te vergroten.

Bundelen krachten vrijwilligers

Ontwikkeling

We brengen vrijwilligers met elkaar in contact zodat zij ervaringen kunnen uitwisselen en zodat hun initiatieven elkaar kunnen versterken. Dit moet organisaties die afhankelijk zijn van vrijwilligers helpen om toekomstbestendig te zijn.

Keuze

Gedurende de nieuwe collegeperiode werken we verder uit hoe we dit gaan doen. Omdat Renkum voor Elkaar ook een groot netwerk aan vrijwilligers heeft doen we dit in afstemming met hen.

1B Onderwijs

Doel

We streven een inclusieve wijze van leren en ontwikkelen na, waarmee we kansengelijkheid vergroten.

Ontwikkelingen en keuzes

Ongelijk investeren voor gelijke kansen

Ontwikkeling

Deze ontwikkeling houdt in dat we het meest investeren in hulp/ondersteuning aan de mensen die dit het hardst nodig hebben, om zo kansengelijkheid te bevorderen. We werken hierbij samen met onder andere scholen, kinderopvang, de bibliotheek en het welzijnswerk.

Keuze

Kansenongelijkheid kan al ontstaan in de jeugd. Daarom investeren we op het vlak van onderwijs het meest in de kinderen met minder kansen, bijvoorbeeld door armoede in het gezin, het spreken van een andere taal (nieuwkomerskinderen) of door problemen in het gezin, zoals een zieke ouder. We zetten hier samen met scholen en kinderopvangorganisaties op in door voorschoolse educatie te bieden, maar ook door de inzet van bijvoorbeeld een schakelleerkracht op scholen met veel nieuwkomerskinderen. Daarnaast onderzoeken we wat de belemmerende factoren voor gelijke kansen in het onderwijs zijn als gevolg van armoede. Zo is huiswerkbegeleiding niet voor alle

kinderen toereikend en willen we er samen met partners op inzetten dat ook kinderen uit minder bedeelde gezinnen hier gebruik van kunnen maken.

We dekken deze activiteiten zoveel mogelijk vanuit de onderwijsachterstand-middelen die we vanuit het Rijk ontvangen.

1C Sport en bewegen

Doel

We bieden onze inwoners voldoende kansen en mogelijkheden om te sporten en bewegen. We zetten sport en bewegen als middel in om een bijdrage te leveren aan verschillende maatschappelijke doelen zoals ontmoeting, leefbaarheid, participatie en gezondheid.

Ontwikkelingen en keuzes

Optimaliseren van sportpark Wilhelmina op de huidige locatie

Ontwikkeling

De voetbalverenigingen op sportpark Wilhelmina zijn met elkaar in gesprek over een mogelijke fusie. Om deze fusievereniging te faciliteren op het sportpark is er een herinrichting en optimalisatie van het huidige sportpark nodig. Samen met betrokken partijen wordt gewerkt aan een inrichtingsplan en een beheer- en exploitatieplan voor het sportpark. Voor het opstellen van een businesscase, het uitvoeren van een ruimtelijk onderzoek en het opstellen een schetsontwerp worden incidentele projectkosten gemaakt, hiervoor is een voorbereidingskrediet van €25.000 nodig.

Keuze

Voor de herinrichting en optimalisatie van sportpark Wilhelmina wordt een businesscase met bijbehorende onderzoeksplannen opgesteld.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Optimaliseren van sportpark Wilhelmina op de huidige locatie (voorbereidingskrediet)	25				
Totaal	25				

1D Gezondheid

Doel

Vanuit onze (wettelijke) taken draagt de gemeente bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Daarbij kiezen we nadrukkelijk voor een brede benadering die inwoners in staat stelt zo veel mogelijk eigen regie te voeren.

Ontwikkelingen en keuzes

Er zijn geen nieuwe ontwikkelingen specifiek op gezondheid. Gezondheid is onderdeel van vrijwel al het beleid, waarbij wij uitgaan van positieve gezondheid gericht op het versterken van wat mensen wel kunnen in plaats van het centraal stellen van belemmeringen.

Daarnaast komen aspecten van gezondheid ook terug in de Omgeving, zoals deelname aan het Schone Lucht Akkoord (2G) en het omgaan met effecten van klimaatverandering.

1E Zorg en Veiligheid

Doel

Wij zijn een gemeente met een sterke samenleving, waar veiligheid de norm is en misdaad niet loont. In onze samenleving is dan ook geen ruimte voor activiteiten die de samenleving ondermijnen. We zijn een veilige gemeente waar iedereen binnen de samenleving zich prettig en veilig voelt. Ook online, waar een steeds groter deel van ons leven zich afspeelt.

Vanuit de gemeente werken we samen met alle partners, inwoners en ondernemers aan veiligheid en leefbaarheid en maken in deze samenwerking ook de verbinding met zorg. We werken aan een integrale aanpak op het gebied van de lokale zorg en veiligheidssituatie waarbij de regierol bij de gemeente ligt.

Ontwikkelingen en keuzes

Toenemende druk op veiligheidstaken

Ontwikkeling

Ontwikkelingen in de samenleving leiden ertoe dat werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor een veilige samenleving toenemen. Denk bijvoorbeeld aan de werkzaamheden die de coronacrisis en de vluchtelingencrisis met zich meenemen, maar ook aan werkzaamheden ten behoeve van zorg en veiligheid en de bestrijding van ondermijning en mensenhandel. Dit resulteert er in dat bij de huidige formatie-omvang structureel wordt overgewerkt om de werkzaamheden te realiseren.

Keuze

Om zeker te zijn dat zowel voorziene als onvoorziene werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor een veilige samenleving uitgevoerd kunnen blijven wordt team veiligheid uitgebreid. Bovendien wordt de samenwerking met aangrenzende gemeenten, waaronder Wageningen, geïntensiveerd.

Intensivering aanpak digitale veiligheid

Ontwikkeling

Digitale en gedigitaliseerde criminaliteit zijn de snelst groeiende vormen van criminaliteit. De pakkans is bovendien klein, zeker wanneer de dader zich niet in Nederland bevindt. Bij deze vorm van criminaliteit geldt dan ook bij uitstek dat voorkomen beter is dan genezen. Hierin is het eigen digitale gedrag cruciaal.

Keuze

Hoewel landelijk wel campagnes worden georganiseerd, kan de gemeente een belangrijke rol spelen in het verbeteren van het digitale gedrag van mensen, omdat de gemeente vele malen dichterbij hen staat. Dit geldt voor iedereen, maar zeker voor mensen die kwetsbaar zijn voor digitale en/of gedigitaliseerde criminaliteit: (kwetsbare) jongeren, ouderen en MKB. Door meer capaciteit aan te trekken, willen we meer investeren in het verbeteren van het bewustzijn en de digitale vaardigheden van inwoners en ondernemers (met name het mkb).

Kwetsbare mensen

Ontwikkeling

GGZ-wachlijsten zijn lang, het landelijke beleid is dat oudere en kwetsbare mensen langer thuis blijven wonen, in plaats van naar een verzorgingstehuis of een instelling verhuizen. Een deel van deze mensen veroorzaakt bovengemiddeld veel overlast en veiligheidsproblemen.

Keuze

De zorgverbinders waarmee pilots zijn gehouden worden structureel ingezet. Zij ontlasten gemeente en politie met hun inzet richting personen met onbegrepen gedrag. Met verschillende pilots onderzoeken we hoe de overlast beperkt kan worden.

Ondermijning: Exploitatievergunning

Ontwikkeling

Het tegengaan van ondermijning is zowel landelijk als lokaal in het integraal veiligheidsplan een prioriteit. Misdaad mag niet lonen.

Keuze

Een gemeente kan, in de strijd tegen ondermijning, bepaalde branches aanwijzen en verplicht stellen een exploitatievergunning aan te vragen voor de bedrijfsmatige activiteiten. Het komende jaar onderzoeken we welke branches hiervoor in aanmerking komen en wat de gevolgen zijn van het invoeren van een exploitatievergunning. De hierop volgende jaren wordt, bij instemming, het beleid geïmplementeerd en uitgevoerd.

Antidiscriminatiebeleid

Ontwikkeling

In een samenleving waar ontmoeten centraal staat en we gelijke kansen en een gezonde omgeving voor iedereen nastreven voor iedereen, is geen ruimte voor discriminatie. Helaas gaat dit nog niet vanzelf.

Keuze

In het komende jaar stellen we een visie op, waarin we onze ambitie en de aanpak beschrijven. Hier worden inwoners en ondernemers bij betrokken. In de hierop volgende jaren wordt invulling gegeven aan de realisatie van de ambitie.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Ontwikkeling

In 2019 is de Regiovisie 'Samen Veilig' Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling regio Arnhem – Achterhoek 2019-2022 en de daaruit voortkomende 'lokale dynamische aanpak Samen veilig Renkum' vastgesteld. De huidige Regiovisie Samen Veilig loopt tot en met 2022. Besloten is om de regiovisie te verlengen met twee jaar.

Keuze

De huidige 'lokale dynamische aanpak Samen veilig Renkum' wordt voor de periode van 2023-2024 op onderdelen aangescherpt en geprioriteerd, passend bij de interne en lokale ontwikkelingen (Programma 'Een sterke sociale basis').

Jeugdoverlast

Ontwikkeling

De gemeente Renkum heeft behoefte aan een goede samenwerkingsstructuur binnen de zorg- en veiligheidsketen op het gebied van Jeugdgroepen (Jeugd & Veiligheid). Dit houdt direct verband met de aanpak van multi-probleem-gezinnen, PGA-jongeren, criminele- en ernstig overlastgevende gezinnen/families.

Keuze

Het werkproces binnen het (jeugd)zorg- en veiligheidsdomein, zoals de samenwerkingsstructuur op casus- en fenomeenniveau, wordt verder doorontwikkeld. Het doel hiervan is meer samenhang tussen de verschillende taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van samenwerkingspartners, in relatie tot jeugdgroepen.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
1 fte (t.b.v. digitale veiligheid, exploitatievergunning, dorpsgericht met inwoners en ondernemers)		85	85	85	85
Jeugdoverlast		PM	0	0	0
Totaal		85 + PM	85	85	85

1F Integratie en participatie nieuwkomers

Doel

We bieden inburgeraars een passend inburgeringstraject en dragen zorg voor de begeleiding en de voortgang zodat zij zo snel mogelijk goed ingeburgerd en zelfredzaam zijn.

Ontwikkelingen en keuzes

Huisvesting en inburgering statushouders

Ontwikkeling

De instroom van statushouders is landelijk hoog en blijft de komende jaren naar verwachting ook hoog. Het blijven voldoen aan de wettelijke taakstelling voor huisvesting statushouders geeft extra druk op het sociale woningaanbod in onze gemeente. De uitvoering, van de vanaf 2022 ingevoerde Wet Inburgering waarbij de gemeente de regie over de gehele inburgering heeft, blijft onder druk staan. Het Rijk compenseert de kosten, maar de tijd moet nog uitwijzen of de financiële middelen voldoende zijn.

Keuze

Renkum biedt, volgens de wettelijke taakstelling vastgesteld door BZK, woonruimte aan personen met een asielstatus. Voor de realisatie heeft het Sociaal team afspraken gemaakt met Vivare voor de huisvesting en met VluchtelingenWerk over de maatschappelijke begeleiding.

Wij investeren in een kwalitatief goed inburgeringsaanbod met maatschappelijke participatie en taalaanbod dat past bij de doelen van de inburgeraar. Consulente met een specialisatie voor de doelgroep statushouders met culturele sensitiviteit dragen zorg voor het inburgeringsaanbod en de noodzakelijke aansluiting met andere betrokken zorg- en dienstverleners.

Onze samenleving speelt een belangrijke rol in het goed kunnen inburgeren. Door een toename van instroom van statushouders kan het draagvlak in de Renkumse samenleving afnemen. Extra aandacht voor deze groep Renkumse inwoners bij "De kracht van ontmoeting" is voor hen van groot belang om een nieuw sociaal netwerk op te bouwen, meer kansrijk te worden en het draagvlak in de Renkumse samenleving te behouden.

1G Maatwerkvoorzieningen Jeugd

Doel

Zoveel mogelijk gezonde en zelfredzame gezinnen die zich veilig, vrij en thuis voelen in de gemeente Renkum en waarbij de jeugd gezond, veilig en kansrijk opgroeit.

Ontwikkelingen en keuzes

Hervormingsagenda jeugd

Ontwikkeling

Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de VNG stellen samen de hervormingsagenda jeugd 2022-2028 op. Het doel van deze agenda is om hulpverlening te verbeteren en het jeugdhulpstelsel beter beheersbaar te maken. In het najaar 2022 zal de agenda gereed zijn.

Keuze

Wanneer de hervormingsagenda jeugd gereed is komen daar voor ons als gemeente verschillende gevolgen uit voort op onder andere het gebied van preventie, kwaliteit van jeugdhulp en regionale samenwerking. Welke gevolgen dit precies zijn, zijn nu nog onbekend. We verwachten in ieder geval verder in te moeten zetten op preventie, wat aansluit op de ontwikkeling versterken van het collectieve veld (opgenomen in programma 1A, Collectieve voorzieningen.).

In het kader van het bundelen en optimaliseren van beperkte mogelijkheden en beschikbaarheid van zorg, onderzoeken we in 2023 de mogelijkheden van het inrichten van een diagnosestraat.

Doorbraakmethode

Ontwikkeling

Toepassing 'doorbraakmethode'

De 'doorbraakmethode' wordt ingezet bij gezinnen (huishouders) die al zijn vastgelopen. Dat vastlopen speelt zich doorgaans af op meerdere gebieden zoals wonen, inkomen, schulden, armoede (bekend is dat in alle gevallen leven op de grens van armoede speelt). Daarom wordt de situatie ook benaderd vanuit de verschillende domeinen. Van ons vraagt dit dat we over de grenzen van wetten, verordeningen en meningen kijken naar de mogelijkheden voor een structurele verbetering zodat het gezin/huishouden als gezin kan functioneren.

De doorbraak-aanpak vraagt van ons een andere manier van kijken, handelen en investeren. Financieel laat zich een en ander niet goed vertalen, maar uit onderzoek is bekend dat uiteindelijk de investering zich terugbetaald door het voorkomen van andere maatschappelijke kosten.

Keuze

Deze wijze van kijken passen wij ook toe bij op het oog enkelvoudige problematiek zodat we preventief net die extra stap doen. Dat kan door afspraken te maken met onder andere onze partners van wonen en energieleveranciers, het verbinden van de juiste en ter zake doende informatie.

Deze aanpak sluit naadloos aan op de richting die de Hervormingsagenda Jeugd uitgaat, het organiseren van een sterke toegang. Dat is meer dan 'nee' zeggen, het is zoeken naar andere mogelijkheden.

1H Maatwerkvoorzieningen Wmo

Doel

Zoveel mogelijk inwoners in gemeente Renkum hebben regie over hun eigen leven, worden vitaal ouder, doen mee naar vermogen en worden indien nodig op maat ondersteund.

Ontwikkelingen en keuzes

Vitaal ouder worden in onze dorpen

Ontwikkeling

De gemeente Renkum is een dubbel vergrijzende gemeente. Landelijk is zo'n 19% van de bevolking boven de 65+, in Renkum ligt dat percentage al op 28%. Oudere inwoners worden ouder terwijl er zich relatief weinig jongeren in onze gemeente vestigen.

Ouderen zijn belangrijk voor de samenleving. Sommigen (in toenemende mate) werken nog, anderen passen op de kleinkinderen, of de kinderen van de burens, ze ondersteunen familie of doen ze vrijwilligerswerk en vormen een bron van kennis en ervaring waarvan anderen weer gebruik kunnen maken. Dat kunnen oudere inwoners doen als ze vitaal zijn en vitaal ouder kunnen worden in onze dorpen.

Keuze

We stellen de startnotitie *Vitaal ouder worden in onze dorpen* op waarin het thema omschreven wordt. Daarna volgt een inventarisatie voor facetbeleid voor ouderen. We gaan uit van het principe van Positieve Gezondheid.

Versterken dienstverlening en cliëntondersteuning

Ontwikkeling

A - Versterking dienstverlening gemeente

De Toeslagenaffaire heeft laten zien dat rechtvaardige dienstverlening en rechtsbescherming niet vanzelfsprekend zijn. Het kabinet heeft besloten voor het versterken van de dienstverlening bij gemeenten en het extra ondersteunen van mensen in kwetsbare posities voor de periode tot en met 2027 € 155 miljoen per jaar beschikbaar te stellen (meicirculaire 2022).

In regionale samenwerking wordt het toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid verder vorm gegeven. Voor onze gemeente betekent dit dat onze toezichthouder zijn veld verbreedt van inkomensvoorzieningen naar ook Wmo en Jeugd.

B – Verder versterken van cliëntondersteuning

Binnen de gemeente Renkum zijn verschillende organisaties actief op het gebied van onafhankelijke cliëntondersteuning. Uit gesprekken met de adviesraad Sociaal Domein van de gemeente Renkum en de Wmo Cliënttevredenheidsonderzoeken blijkt dat cliëntondersteuning door de inwoners niet als zodanig herkend en gevonden wordt.

Keuze

A - Versterking dienstverlening gemeente

Onderdeel van de structurele verbetering in beleid en uitvoering zijn het aanstellen van een lokale ombudsman en de verbetering van de rechtsbescherming.

B – Verder versterken van cliëntondersteuning

Via de Rijkssubsidie 'Verlening SPUK versterking cliëntondersteuning 2022' ontvangt de gemeente Renkum € 50.000 voor het verder versterken van de cliëntondersteuning (meicirculaire 2022). Een projectleider zal van eind 2022 tot begin 2024 onderzoek doen naar cliëntondersteuning en activiteiten ontwikkelen om hier richting aan te geven.

1I Minima

Doel

Waar mogelijk zijn inwoners financieel zelfredzaam. Waar nodig helpen we inwoners rond te komen en een armoedeval te voorkomen. Middelen zetten we in op plekken waar ze het hardst nodig zijn. We zetten in op preventie van financiële problemen zodat erger voorkomen wordt.

Ontwikkelingen en keuzes

Gelrepas

Ontwikkeling

Het doel van de GelrePas is dat inwoners met een laag inkomen of die hulp krijgen bij schulden, en hun gezinsleden sociaal kunnen participeren in de samenleving. Dit komt hun welzijn en gezondheid ten goede. Het gebruik van de GelrePas is in 2021 toegenomen en naar verwachting is dit structureel. Dit komt omdat de vernieuwde pas gebruiksvriendelijker is en het aanbod steeds meer aansluit bij de wensen en behoeften van inwoners. Daarnaast verwachten wij door de regeling eenmalige energietoeslag een toename van het aantal pashouders en daarmee ook een stijging van het bestede tegoed, doordat meer inwoners de weg naar de gemeente weten te vinden.

Keuze

De hierboven geschetste situatie vraagt om een structureel hoger budget voor de GelrePas. Tijdens de raadsvergadering van 22 december 2021 heeft de raad ingestemd om de incidentele middelen/voordelen van voorgaande jaren vanuit de budgetten GelrePas en Armoedebestrijding Jeugd toe te voegen aan het budget GelrePas om daar de gestegen kosten mee te dekken. Daarnaast is afgesproken om aan de hand van de werkelijke kosten in 2022, in de begroting van 2023 en de daarop volgende jaren een hoger structureel budget voor de GelrePas op te nemen.

Voorkomen armoedeval

Ontwikkeling

De raad heeft op 22 december 2021 unaniem de motie aangenomen: Voorkomen armoedeval voor stellen met kinderen. Een armoedeval ontstaat, doordat bij een inkomen boven de 120% van de bijstandsnorm de toeslagen/ bijdragen van de Rijksoverheid voor sommige huishoudtypen sneller afnemen en de gemeentelijke inkomens-/ minimaregelingen stoppen. Het gevolg hiervan is dat werken niet altijd loont. Daarom willen we een armoedeval zoveel mogelijk voorkomen of beperken.

Keuze

Om de armoedeval te verzachten worden de inkomensgrens voor de GelrePas en het Kindpakket voor stellen en hun kinderen verhoogd van 120% naar 150% van de bijstandsnorm. Voor dit huishoudtype is de armoedeval namelijk het grootst. Hoewel deze keuze voor de uitvoering lastiger is en het ook moeilijker uit te leggen is aan andere inwoners, geven we hiermee handen en voeten aan het principe: "ongelijk investeren voor gelijke kansen". Als we de inkomensgrens voor alle huishoudtypen zouden verhogen naar 150% van de bijstandsnorm, dan ontstaat op andere plekken een nieuwe armoedeval.

Bestrijding menstruatiermoede

Ontwikkeling

Op 22 december 2021 heeft de raad de motie aangenomen: Plan van aanpak bestrijding menstruatiermoede. Om deze motie uit te voeren, is de gemeente de samenwerking aangegaan met stichting Armoedefonds voor het verstrekken van menstruatieproducten aan inwoners met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm, of die deelnemen aan een schuldregeling. Hiervoor gelden dezelfde voorwaarden als bij de GelrePas en het Kindpakket.

Keuze

De raad heeft te kennen gegeven, dat de menstruatieproducten verstrekt zouden moeten worden aan iedereen die daar behoefte aan heeft maar over onvoldoende middelen beschikt. Daarom wordt geadviseerd om de inkomensgrens voor menstruatieproducten voor alle inwoners in de leeftijdscategorieën van 12 t/m 64 jaar te verhogen naar 150% van de bijstandsnorm. Zodat zij toch in staat worden gesteld om tijdens de menstruatieperiode sociaal en maatschappelijk te participeren. Maar ook om de menstruatieperiode gezond en hygiënisch door te komen. Hiervoor moet dan wel een extra bedrag bij het budget Bestrijding Menstruatiermoede opgenomen worden in de begroting voor de komende jaren.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Structureel budget Gelrepas		120	120	120	120
Voorkomen armoedeval stellen met kinderen		90	90	90	90
Bestrijding menstruatiermoede		7	7	7	7
Totaal		217	217	217	217

1J. Inkomensvoorziening

Doel

Inwoners zijn zoveel mogelijk financieel zelfstandig; balans in inkomsten en uitgaven biedt hen bestaanszekerheid. Inwoners nemen zoveel mogelijk deel aan het arbeidsproces, waarbij werk moet lonen en een armoedeval voorkomen moet worden. Wij helpen inwoners waar nodig rond te komen. We bieden laagdrempelig ondersteuning aan.

Ontwikkelingen en keuzes

Bestaanszekerheid

Ontwikkeling

Door de sterke stijging van de gasprijzen is voor veel huishoudens de energierekening een stuk hoger dan voorheen. Doordat daarnaast de dagelijkse boodschappen sterk in prijs stijgen, komt de bestaanszekerheid van een grote groep mensen in het gedrang. Dit speelt niet alleen bij mensen met een bijstandsuitkering, maar ook de groep werkende mensen met een middeninkomen heeft steeds vaker te maken met armoede.

Veel gemeenten hanteren een inkomensgrens van 120% van de bijstandsnorm om voor bijzondere bijstand in aanmerking te komen. Ook het Rijk gaat van deze richtlijn uit, wat bijvoorbeeld blijkt uit de budgetten die gemeenten krijgen voor eenmalige regelingen. Daarnaast kunnen huishoudens in veel gemeenten ook vanaf 120% bijzondere bijstand krijgen, alleen wordt dan een deel van het inkomen als draagkracht in aanmerking genomen. In de gemeente Renkum geldt momenteel een ondergrens van 100%. Al het inkomen daarboven nemen wij volledig als draagkracht in aanmerking. Tevens hanteren wij daarnaast als één van de weinige gemeenten een drempelbedrag als eigen bijdrage, waardoor de bijzondere bijstand alsnog niet of moeilijk bereikbaar is. Hierdoor is bijzondere bijstand onder andere voor middeninkomens al snel buiten bereik.

Keuze

a. Aanpak Energiearmoede

We verstrekken minima met een inkomen tot 120% van de geldende bijstandsnorm een eenmalige energietoeslag. Daarnaast ontwikkelen we een integrale aanpak voor huishoudens die geen recht hebben op de eenmalige energietoeslag, of daar onvoldoende mee geholpen zijn. Enerzijds compenseren we minima financieel voor de stijgende energieprijzen. Anderzijds proberen we het energieverbruik te verlagen door gedrag en het nemen van isolatiemaatregelen. We werken hier integraal samen met het ruimtelijk domein duurzaamheid.

b. Individuele bijzondere bijstand

Bijzondere bijstand is een effectief middel om huishoudens gericht te ondersteunen. Bijzondere bijstand is bedoeld voor bijzondere, noodzakelijke kosten.

1. We schaffen het drempelbedrag af waardoor we de uitwerking van een bezuinigingsvoorstel uit 2019 repareren. De noodzakelijke kosten komen weer volledig voor vergoeding in aanmerking. Hierdoor maken we de bijzondere bijstand beter toegankelijk voor iedereen.
2. Daarnaast verhogen we de ondergrens van de individuele bijzondere bijstand van 100% van het wettelijk sociaal minimum naar 120% daarvan. Hierdoor hebben we een uniforme ondergrens van het inkomen voor minima- en inkomensregelingen 120%.

3. We willen bijzondere bijstand ook toegankelijk maken voor middeninkomens. Hierdoor voorkomen we dat middeninkomens buiten de boot vallen doordat ze 'teveel' verdienen. Tegelijkertijd willen we voorkomen dat er een nieuwe armoedeval ontstaat bij deze middeninkomens. Dat doen we door een percentage van het inkomen vanaf 120% als eigen bijdrage in aanmerking te nemen. Op deze wijze creëren we een glijdende schaal waarbij de hoogte van de bijzondere bijstand afneemt naarmate het inkomen stijgt.

Bovenstaande regelingen zijn 'open einde' regelingen. Dat betekent dat als iemand aan de voorwaarden voldoet, er recht ontstaat. Er kan geen budgetplafond worden ingesteld. Dit is een (financieel) risico. Vooraf is moeilijk in te schatten hoeveel inwoners gebruik gaan maken van de verruimde bijzondere bijstand. De geraamde kosten vallen in 2023 ca. 25% lager uit dan de jaren daarna omdat we rekening houden met de benodigde tijd voor de implementatie van de wijzigingen in de loop van dat jaar.

Participatiewet in balans

Ontwikkeling

In juni 2022 is het rapport "De Participatiewet in balans" van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid verschenen. Aanleiding hiervoor waren diverse signalen over knelpunten binnen de Participatiewet, die tot onredelijke en onwenselijke situaties leidden. Doel van de rapportage is het bieden van overzicht van de diverse beleidsopties, waarbij vertrouwen en menselijke maat leidende beginselen zijn. Daarnaast is vereenvoudiging een belangrijk basisprincipe. Naar verwachting zal de Participatiewet naar aanleiding van dit onderzoek worden gewijzigd. De uitkomsten van dit onderzoek sluiten aan bij ons project Menselijke maat dat onderdeel is van het programma Versterken sociale basis.

Keuze

We volgen de landelijke ontwikkelingen nauwgezet en anticiperen hier op met ons lokale project Menselijke maat. Complexe casuïstiek bespreken met binnen het team zodat we tot een gedragen en integrale benadering komen. Ook sociaal domein breed zoeken we actief naar een meer integrale benadering.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Bestaanszekerheid; Energietoeslag	PM				
Bestaanszekerheid; afschaffen drempelbedrag		10	15	15	15
Bestaanszekerheid; inkomensgrens bijzondere bijstand verhogen tot 120% van de bijstandsnorm		345	460	460	460
Bestaanszekerheid; geleidelijke schaal bijzondere bijstand voor inkomens hoger dan 120%		75	100	100	100
Uitvoeringskosten		60	60	60	60
Totaal	PM	490	635	635	635

02 Omgeving

Wat willen we bereiken (ambitie)?

In de komende jaren gaan we nog meer dan voorheen integraal samenwerken. Niet alleen binnen onze organisatie, in en tussen de domeinen, maar vooral ook met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overige partners. Dit past ook goed binnen de gedachte van de Omgevingswet. Onze omgeving ontwikkelen we samen verder. Daarbij werken we dorpsgericht om de eigenheid van de dorpen en de diversiteit binnen de gemeente te behouden.

We stimuleren onze inwoners, ondernemers en partners om initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan een mooier, schoner, groener, vitaler, veiliger en duurzamer Renkum. Samen met hen geven we ook vorm aan de uitdagingen, die vanuit hogere overheden op ons af komen. Naast de Omgevingswet kan daarbij gedacht worden aan aspecten op het gebied van energie, klimaat en duurzaamheid, hittestress, wonen en natuur en landschap.

2A Ruimtelijke ontwikkeling/ Omgevingswet

Doel

- Het realiseren van een leefomgeving met hoge kwaliteit.
- Gebruik en bescherming zijn in evenwicht, toegesneden op de maatschappelijke behoeften, ondersteund door effectieve dienstverlening en vergunningverlening.
- Dit vraagt om investeringen in dienstverlening, digitalisering, integraal werken, participatie en nieuwe wijzen van werken.

In de gemeente Renkum zorgen we dat we klaar zijn voor de Omgevingswet, inclusief invulling van alle verplichtingen. We zorgen dat alles werkt, de systemen gevuld zijn en dat iedereen weet hoe ermee gewerkt moet worden. Bij de implementatie werken we nauw samen met andere opgaven (zoals dienstverlening en ICT) en benutten we bestaande budgetten en inzet voor organisatie-ontwikkeling. Daarmee brengen we de basis op orde en worden verdergaande verbeteringen werkenderwijs uitgebouwd. De uitgestelde inwerkingtreding en de vertraging in de landelijke voorzieningen van het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) maken dat ook in 2022 nog volop aan de implementatie gewerkt wordt.

Op dit moment staat de invoeringsdatum gepland op 1 januari 2023, afhankelijk van de definitieve besluitvorming door de Eerste Kamer in oktober 2022. De Eerste Kamer moet in oktober nog een definitief besluit nemen.

We bekostigen deze inzet vanuit al bestaande budgetten.

Naast bovengenoemde wettelijke taken, zien we dat de druk op de beschikbare ruimte in de gemeente Renkum toeneemt. Er staat veel te gebeuren, zoals het bouwen van 900 woningen en we willen gelijktijdig een leefomgeving waar iedereen zich prettig voelt en participatief aan deelneemt. Dit is een ontwikkeling die we de laatste decennia niet in deze omvang hebben gezien binnen de gemeente Renkum. Om op deze ontwikkeling goed in te kunnen spelen is nog meer dan voorheen een integrale benadering bij de ruimtelijke ontwikkelingen van belang.

Ontwikkelingen en keuzes

Integrale aspecten leefomgeving

Ontwikkeling

Er spelen grote opgaven die de komende decennia op de gemeente afkomen. Zo moet de gemeente acteren in de energietransitie, we willen ons aanpassen aan het veranderende klimaat en we hebben een grote woningbouwopgave. Daarnaast geeft het collegeperspectief ambities aan op het gebied van mobiliteit (30 km/u in de bebouwde kom) en ruimte voor ontmoeten, bewegen en spelen. Bij de inrichting en het gebruik van de openbare ruimte wordt steeds belangrijker dat we ook kansen creëren voor biodiversiteit en groen/landschap in het algemeen. De landelijke en provinciale ruimtelijke kaders waarbinnen deze opgaven moeten plaatsvinden zijn voor de gemeente Renkum helder. De Natura2000-grenzen zijn alom aanwezig in de gemeente. De genoemde opgaven hebben invloed op elkaar en dienen in een beperkte ruimte gerealiseerd te worden. Het wordt drukker en heldere keuzes zijn noodzakelijk. Integrale afwegingen in het ruimtelijk domein met voldoende ruimte voor participatie zijn meer dan voorheen noodzakelijk.

Keuze

Waar grote fysieke ontwikkelingen staan gepland, werken we met inwoners en partners aan een integrale dorpsvisie. Een goed voorbeeld hiervan is Wolfheze, waar zowel door de spoorwegonderdoorgang, de ontwikkelingen op het terrein van Pro Persona, het inrichten van de openbare ruimte en de onderwijshuisvesting meerdere opgaven bij elkaar komen. Voor de langere termijn wordt naar een integrale werkwijze gezocht om invulling te geven aan deze opgaven.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Ontwikkelen integraal programma t.b.v. grote opgaven tot 2040 (klimaat, wonen, groen, verkeer/mobiliteit (projectorganisatie))		125			
Totaal		125			

2B Wonen

Doel

We zorgen ervoor dat er voldoende, passende en betaalbare woningen zijn voor al onze inwoners.

- We zetten in op versnelling van de woningbouwopgave.
- We bouwen betaalbaar en sociaal voor de juiste doelgroepen.
- We gaan voor de juiste mix van instrumenten voorhanden om betaalbaar en sociaal het bouwen en om deze woningen in dit segment te behouden.
- We zorgen voor een gezonde leefomgeving en zetten daarbij in op het verduurzamen van de woningvoorraad, gezondheidsbevordering, klimaatadaptatie, natuur-inclusiviteit en vergroening en ruimte voor ontmoetingsplaatsen.

Ontwikkelingen en keuzes

Ontwikkelingen

Woningbouw bevorderen en waar mogelijk versnellen

Gezien de huidige woningnood zet de gemeente Renkum in op:

- Het streven dat 75% van de woningen binnen projecten betaalbaar is, met een mix van (sociale) huur en koop.
- Het inzetten op goed verhuurderschap door particuliere verhuurders en woningcorporaties.
- Het beschouwen van maatschappelijke en culturele doelen – in combinatie met wonen – bij het invullen van vastgoed.

Het rijksbeleid is op deze punten volop in beweging, om betaalbare woningen te realiseren en deze ook te behouden voor de doelgroepen met een wat lager inkomen. Deze onderwerpen staan deels ook op de agenda in de regio in het kader van de uitwerking van de Woondeal.

Binnen onze gemeente is er een flinke behoefte aan betaalbare woningen onder de NHG-grens (**N**ationale **H**ypotheek **G**arantie) en in het sociale segment (koopwoningen rond de € 250.000 en sociale huurwoningen). Woningen voor ouderen zijn wenselijk met het oog op de doorstroming.

Het uitgangspunt van 75% betaalbaar (woningen onder de NHG-grens), betreft een streven dat getoetst moet worden op haalbaarheid. Dit vraagt om een verdere uitwerking zodat duidelijk is hoe hier in de praktijk mee om kan worden gegaan.

Op lokaal niveau is een mix van maatregelen en acties nodig. Van het actualiseren van het beleid zoals bij de nota Wonen, tot het concreet bemiddelen bijvoorbeeld via mediation in gevallen waarbij plannen dreigen vast te lopen tijdens de uitvoering. Achtereenvolgens worden deze maatregelen en acties benoemd:

Herziening van het woonbeleid

In de eerste 6 maanden van 2023 wordt gewerkt aan de actualisatie van de nota Wonen. We kiezen daarbij voor een programmatische aanpak. Hierdoor maken we een koppeling met de nieuwe Omgevingswet. Gezien de woningmarkt wordt in de nota Wonen/ programma Wonen, meer dan tot dusver het geval was, de uitvoering op de korte termijn gericht. De woningmarkt is dermate grillig dat flexibiliteit noodzakelijk is; een programmatische aanpak lijkt daarvoor meer geschikt.

Het programma dient integraal van karakter te zijn en worden ook onderwerpen uit het sociaal domein opgenomen, zoals zorg, leefbaarheid en veiligheid en er wordt een relatie gelegd met de dorpsvisies.

Actualiseren nota Grondbeleid

Het opzetten van een gemeentelijk grondbedrijf, in gang gezet in 2022, sluit naadloos aan bij het voornemen om meer regie te pakken bij projecten, zoals verwoord in het collegeperspectief. Het grondbedrijf is daarbij een onmisbare schakel. In 2023 wordt de nota Grondbeleid herzien. De huidige nota dateert uit 2007 en is dringend aan herziening toe. In de nota Grondbeleid wordt beschreven hoe ruimtelijke doelen gerealiseerd worden met financieel economische instrumenten en hoe de sturing daarop plaatsvindt. Zaken als grondexploitatie, kostenverhaal, fondsvorming en grondprijnsbeleid krijgen een plek in de op te stellen nota Grondbeleid. Naast de keuze voor actief of passief grondbeleid zijn diverse keuzes die in de aanloop naar de nieuwe nota gemaakt worden.

De actualisatie van de nota Wonen gaat hand in hand met de actualisatie van de nota Grondbeleid. Deze trajecten zijn nauw met elkaar verbonden en we trekken dan ook samen op.

Het versneld realiseren van nieuwbouwwoningen, door het omarmen van kansen die zich voordoen

Vanuit de hogere overheden en de regio wordt sterk ingezet op het versnellen van de woningbouwproductie en het realiseren van woningen in het betaalbare segment. Wij werken daar uiteraard al aan. De uitdaging is het gelijktijdig versnellen van de woningbouw in combinatie met het realiseren van voldoende betaalbare woningen.

De benodigde woningen worden gerealiseerd binnen de bebouwde kom. Kansen, soms eenmalig, binnen de stedelijke contouren van onze kernen moeten daarom maximaal benut worden om de aantallen woningen te behalen. Dat kan alleen op een verantwoorde manier indien meerdere aspecten in samenhang worden bekeken. Het huidige visiedocument voor Centrum Oosterbeek vraagt daarom bijvoorbeeld om een toetsing, waar nodig aanscherping en een uitvoeringsprogramma. Voor Wolfheze betekent dit dat we willen sturen op samenhang, waarbij de toekomst van Wolfheze als geheel wordt gezien in het licht van de mogelijke herontwikkeling van de locatie Pro Persona. Alleen op deze manier kunnen binnen de stedelijke contouren voldoende woningen worden gebouwd.

Voor tijdelijke woningen maken we samen met aanbieders een plan voor realisatie.

Inzet mediation en maatwerktrajecten

Veel (woningbouw)ontwikkelingen lopen vertraging op door langdurige procedures. Mediation is een van de middelen om uiteindelijk te zorgen dat o.a. woningbouw toch gerealiseerd wordt zonder langlopende planologische procedures en finale uitspraken door rechters. Inmiddels hebben we wat ervaring opgedaan met mediation. Deze ervaringen stemmen optimistisch. Parallel daaraan zien we dat het extra inzetten op actieve samenwerking met de omgeving om langlopende handhavingsprocedures te voorkomen, door de samenleving wordt omarmd. Dit vraagt maatwerk. Een actueel voorbeeld is op dit moment de gesprekken die gevoerd worden bij het Zweiersdal. Daarvoor zijn structureel beperkte middelen nodig, voor het opstellen van bijvoorbeeld een landschapsanalyse bij de casus Zweiersdal (handhaving; € 5.000).

Keuzes

In de eerste 6 maanden van 2023 wordt gewerkt aan de actualisatie van de nota Wonen en nota Grondbeleid. De versnellingsopgave krijgt hier een plek in. Voor zowel de nota Wonen als de nota Grondbeleid is een bedrag van € 50.000 opgenomen.

Kansen om genoemde aantallen woningen te realiseren in een versneld tempo worden omarmd. Daarvoor gaan we pro-actief inzetten op:

1. Herontwikkeling terrein Pro Persona in nauwe samenhang met de ontwikkeling van Wolfheze (€ 100.000)
2. Nadere invulling geven aan de visie Oosterbeek in de vorm van toetsing, waar nodig aanscherping en opstellen uitvoeringsprogramma (€ 75.000)
3. De bouw van tijdelijke woningen ondersteunen door procedurele knelpunten en vraagstukken rondom beschikbaarheid locaties voor zover mogelijk weg te nemen (€ 50.000)

Concreet zetten we in op de volgende acties om procedures te versnellen:

- Structureel budget voor maatwerk- en mediationtrajecten (€ 20.000).

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Realiseren 900 woningen, grondbedrijf 50k, startgeld Pro Persona 100k, centrumvisie Oosterbeek 75k, wegnemen procedurele knelpunten bij bouw tijdelijke woningen 50k ('23 en '24), mediation 20k structureel en maatwerk n.a.v. handhaving 5k		300	75	25	25
Herzien woonbeleid		50			
Totaal		350	75	25	25

2C. Bestemmingsplannen/Omgevingsplannen

Doel

- Het ontwikkelen, inrichten en behouden van een goed geordende, aantrekkelijke en veilige leefomgeving voor inwoners, bedrijven en toeristen.
- Rekening houden met duurzaamheid, klimaatadaptatie, vergrijzing, vereenzaming, toegankelijkheid, (langer) zelfstandig wonen en biodiversiteit (zie ook 2A).

Vanaf 1 januari 2023 (indien de Omgevingswet wordt goedgekeurd) worden de bestemmingsplannen geleidelijk aan vervangen door een Omgevingsplan.

- We gaan daarbij van 'maatpak naar een confectiepak'.
- Aan de voorkant bepalen we samen het kader.
- Integraal en samen met inwoners. Alle interne en externe projecten worden binnen dit kader uitgevoerd.
- De kosten voor begeleiding van initiatieven worden verhaald op de initiatiefnemers.
- Binnen de begroting 2022 is budget beschikbaar.

Ontwikkelingen en keuzes

Er zijn geen specifieke nieuwe ontwikkelingen.

2D. Omgevingsvergunning

Doel

- Renkum streeft ernaar een gezonde gemeente te zijn om te wonen, werken en leven.
- Dit bereiken we door te blijven inzetten op het op het terugdringen van de overlast van industrie tot een gezond en leefbaar niveau.
- We zijn transparant en benaderbaar voor onze inwoners en medewerkers van de gemeente staan open voor signalen uit de samenleving en nemen deze signalen indien nodig ook mee richting partners zoals bijvoorbeeld de Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA).

Ontwikkelingen en keuzes

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Ontwikkeling

Zoals het er nu uitziet treden op 1 januari 2023 de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. Deze laatste wet heeft nogal wat invloed op de inkomsten uit de bouwleges. Bepaalde taken, waarvoor we nu leges heffen, komen te vervallen en er komen nieuwe taken bij waarvoor we geen leges mogen heffen. Omdat er voor de ODRA ook taken verdwijnen, wordt de bijdrage die wij voor deze taken aan de ODRA betalen verminderd. Uit een eerste onderzoek dat we samen met Lingewaard, Arnhem en de ODRA hebben laten uitvoeren, blijkt dat dit voor Renkum in totaal uitkomt op een nadeel van ongeveer € 50.000. Dit is slechts een voorlopige indicatie en het bedrag kan nog (veel) hoger of lager worden. Dit hangt ook af van het gesprek dat we met de ODRA hebben over de uitkomsten van dit onderzoek.

De ODRA is momenteel aan het bekijken of en hoe alle informatie over Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) bij de ODRA kan worden belegd. Momenteel is het voor ODRA niet mogelijk om efficiënt te werken als het gaat om het verwerken en bewaren van informatie, gezien de verschillende afspraken die er met diverse partners zijn gemaakt. De huidige versnippering van informatie en verschil tussen de partners waar je voor welke informatie moet zijn, is niet handig, en zeker niet klantgericht. Door alle VTH-informatie en documentatie bij ODRA te beleggen, is helder waar een inwoner of bedrijf moet zijn met VTH-gerelateerde vragen.

Keuze

Om bovenstaande ontwikkelingen het hoofd te bieden, optimaliseren we met onze samenwerkingspartners werkprocessen en doen we nader onderzoek. Voor nu kiezen we ervoor een bedrag van € 50.000 op te nemen om de gevolgen van de Wkb te dekken.

De ODRA heeft een voorstel gedaan om te komen tot één uniform afsprakenkader voor het beheer van het VTH-archief en de ODRA wil daarom ook van alle deelnemers het mandaat krijgen om het beheer van het VTH-archief bij de ODRA te beleggen. De kosten hiervoor (2fte) worden over de partners verdeeld. Deze kosten ter hoogte van structureel € 20.000 worden opgenomen in de Najaarsnota 2022.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Gevolgen Wkb		50	50	50	50
Totaal		50	50	50	50

2E. Verkeer

Doel

- Wij houden de gemeente Renkum veilig en bereikbaar voor alle vormen van verkeer.
- We richten de verkeersruimte zo in dat er een optimale balans ontstaat tussen bereikbaarheid, veiligheid en doorstroming op wegen.
- We stimuleren daarbij nadrukkelijk duurzame vormen van mobiliteit.

Ontwikkelingen en keuzes

Mobiliteit

Ontwikkeling

- De bijdrage van Verkeer aan de ambities op het gebied van duurzaamheid en leefbaarheid bestaat uit het zoveel mogelijk inrichten van wegen op maximaal 30 kilometer per uur en het bevorderen van schone mobiliteit zoals de fiets, het openbaar vervoer, elektrisch rijden en deelauto's.
- De bouw van 900 woningen resulteert in ruim 7.000 extra verkeersbewegingen per etmaal en extra parkeerbehoefte. Ook hiervoor is het nodig om in te zetten op deelmobiliteit en het terugdringen van de snelheid.

Alle bovengenoemde ontwikkelingen hebben invloed op het parkeren in de gemeente. De parkeerbehoefte neemt toe. Op dit moment lopen ruimtelijke ontwikkelingen in de centrumgebieden van Oosterbeek en Renkum vaak vast op het onderdeel parkeren. Het op eigen terrein realiseren van (extra) parkeergelegenheid is niet altijd mogelijk en in de openbare ruimte is sprake van een hoge parkeerdruk. Bij nieuwbouwplannen is eveneens behoefte aan herijking van de parkeernormen.

Keuze

In onze dorpskernen werken we toe naar 30 km wegen, dat start met de vaststelling van de visie en is een werk van lange adem. Voor het opstellen van de visie wordt budget (€ 25.000) ingezet. Concreet betekent dit dat op basis van vastgestelde criteria duidelijk wordt, voor welke wegen de 30 km-grens de regel is. Aanpassing van het wegprofiel vindt vervolgens plaats bij technische reconstructies van de wegen en/of rioolvervangingen.

Om de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk te maken is nieuw parkeerbeleid nodig. Het huidige parkeerbeleid in de Parkeernota 2014-2020 is verouderd en moet geactualiseerd worden. Concreet bestaat de actualisatie van het parkeerbeleid uit de volgende stappen:

- Uitvoeren parkeeronderzoek centrumgebieden Oosterbeek en Renkum.
- Opstellen parkeervisie.
- Opstellen parkeernormennota voor centrumgebieden Oosterbeek en Renkum en de overige delen in de gemeente Renkum.

Wanneer deelmobiliteit (delen van een gezamenlijke auto door buurgenoten) haalbaar is en het draagvlak daarvoor in een buurt aanwezig is, wordt medewerking verleend om deelmobiliteit in de openbare ruimte te faciliteren.

Inzet opstellen parkeernormennota: € 40.000.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Inrichting 30 km zoneringsplan binnen de dorpen, visie ontwikkeling		25			
Opstellen parkeernormennota		40			
Totaal		65			

2F. Landschap, natuur en landgoederen

Doel

- Het prachtige landschap en de rijke natuur in onze gemeente is een kernwaarde waar inwoners en bezoekers van genieten.
- Ons groen is ons kapitaal.
- Om deze kernwaarde te behouden voor de toekomst, stellen we biodiversiteit, natuur en landschap centraal bij ons beheer van ons openbaar groen, onze landgoederen en onze bossen.

Ontwikkelingen en keuzes

Stimuleren van initiatieven ter versterking van landschap, natuur, landgoederen en buitenplaatsen

Ontwikkeling

We sturen op een balans tussen het beleven van de natuur en het landschap enerzijds, en de draagkracht van de natuur en het landschap anderzijds. Dit betekent dat we op sommige locaties de natuur beschermen tegen te hoge recreatiedruk. Op andere plaatsen laten we juist recreatie toe. We richten deze locaties daarop in en voorzien ze van faciliteiten voor de recreanten.

We zetten in op het stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving die het landschap, de natuur en de landgoederen versterken. We geven een impuls aan het Landschapsbasisplan.

Het Renkums Landschap heeft een aantal belangrijke cultuurhistorische waarden. Het beleid is in de visie Landgoederen en Buitenplaatsen geformuleerd. Bij de uitvoering van het beleid maken we waar mogelijk gebruik van deskundigheid van inwoners dat aanwezig is.

Een voorbeeld is het inwonersinitiatief Buitens van Renkum. Zij voeren als pilot een ontwikkelprogramma (Heidestein) uit. Indien succesvol, voeren we de plannen uit. Bij voldoende resultaat is er ook voor de andere landgoederen stimuleringsbudget nodig.

Keuze

Impuls geven aan het Landschapsbasisplan gedurende een periode van 4 jaar (€ 25.000 per jaar).

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Impuls geven aan het Landschapsbasisplan		25	25	25	25
Totaal		25	25	25	25

2G. Milieu en duurzaamheid

Doel

- We hebben een duurzame, prettige en gezonde leefomgeving.
- We zijn klimaatneutraal en we zetten blijvend in op het verminderen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval en zwerfafval.

Ontwikkelingen en keuzes

Schone Lucht Akkoord

Ontwikkeling

De gemeente Renkum neemt deel aan het Schone Lucht Akkoord. Dit punt heeft een directe relatie met 1D Gezondheid.

De gemeente Renkum blijft inzetten op het terugdringen van de overlast van industrie tot een gezond en leefbaar niveau (zie 2D Omgevingsvergunning).

Renkum wil samen met de ODRA en de andere partners inzetten op regionale beleidsregisseurs bij de ODRA. Een beleidsadviseur gaat gemeenten helpen met de input van milieuaspecten in omgevingsplannen, zorgen voor regionale afstemming, het faciliteren en versterken van de (nu lopende) vakberaden.

Voor het terugdringen van overlast door de industrie heeft de GGD Gelderland-Midden, in het kader van de omgevingsdialoog over Smurfit Kappa Parenco (SKP), aan de aan de expertgroep Gezondheids-onderzoek en Nazorg bij rampen en (milieu-) incidenten van het RIVM gevraagd of zij het mogelijk en zinvol acht om een gezondheidsonderzoek te doen naar het vóórkomen van (gezondheids)klachten in de dorpen Renkum en Heelsum. Op basis daarvan heeft het RIVM geadviseerd om geen aanvullend onderzoek te doen. Wel werd geadviseerd om te blijven monitoren welk effect maatregelen die worden getroffen om de stankhinder te verminderen hebben op de gezondheid.

Keuze

Deelname aan het Schone Lucht Akkoord en uitvoering van maatregelen die invulling geven aan het akkoord. Deze inzet vindt op dit moment plaats binnen de reguliere budgetten. Indien gedurende de komende jaren blijkt dat extra middelen nodig zijn, komen wij daarvoor bij de raad op terug.

Om de taken van een beleidsregisseur goed uit te kunnen voeren, is minimaal 1,5 fte nodig. Voor Renkum betekent dit ongeveer een bijdrage van structureel € 15.000.

Voor de monitoring van de uitstoot SKP is extra budget nodig van ongeveer € 10.000 gedurende vier jaar.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen in €)	2022	2023	2024	2025	2026
Monitoring uitstoot (SKP)		10	10	10	10
Beleidsregisseur		15	15	15	15
Totaal		25	25	25	25

2H. Energie en klimaat

Doel

- We hebben een duurzame, prettige en gezonde leefomgeving.
- We zijn klimaatneutraal.
- We zetten blijvend in op het verminderen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval en zwerfafval.

Subdoel:

Klimaat en energie:

- We transformeren naar een CO₂-uitstootarme samenleving om de mate van klimaat-verandering beperkt te houden. Dit bereiken we door in te zetten op adaptatie en mitigatie (49% reductie t.o.v. 1990 in 2030).

Ontwikkelingen en keuzes

Tussendoelen Routekaart Klimaatneutraal 2040

Ontwikkeling

In het collegeperspectief is het voornemen uitgesproken om het CO₂-reductiedoel voor 2040 uit te werken in concretere tussendoelen voor 2025, 2030 en 2035. Dit is in het collegeperspectief niet voorzien van een incidenteel budget.

Keuze

In 2023 wordt dit voornemen uitgewerkt en aan de raad aangeboden.

Vaste-lasten-neutraal verduurzamen

Ontwikkeling

Gezien de huidige energiestijging en de ambities in het kader van duurzaamheid stimuleren wij dat woningen vaste-lasten-neutraal worden geïsoleerd. Hiervoor is € 86.000 uitgetrokken. Deze € 86.000 is onderdeel van de reeds beschikbare € 231.000 t.b.v. uitvoeringskosten klimaatakkoord (cf. Meicirculaire). Vaste-lasten-neutraal isoleren kan wellicht via een gemeentelijke verduurzamings-regeling, waarbij de gemeente de investering betaalt. Via een gerichte/geormerkte belasting betaalt de eigenaar dit over een lange periode terug uit de besparing op de gedaalde energielasten.

Keuze

We willen het idee om vaste-lasten-neutraal te isoleren via een gemeentelijke verduurzamings-regeling voor huiseigenaren verder uitwerken. Ook willen we huiseigenaren kunnen ondersteunen en kunnen (voor)investeren in de verduurzaming van hun woning. De genoemde € 86.000 is verdeeld over een aantal jaren om het project gedurende de hele coalitieperiode uit te kunnen voeren. Door

de hoge gasprijzen en de directe financiële gevolgen (betaalbaarheid), is de urgentie voor huiseigenaren om te verduurzamen toegenomen. Verduurzaming heeft daarom onze prioriteit. Ook in de Najaarsnota 2022 wordt hier aandacht aan besteed.

2I. Dierenwelzijn

Doel

Het voorkomen van dierenleed en waar nodig verbeteren van de leefomstandigheden van zowel huisdieren als in het wild levende dieren.

Ontwikkelingen en keuzes

Opzetten beleid dierenwelzijn en uitvoering beleid dierenwelzijn

Ontwikkeling

Door diverse omstandigheden is het eerder uitgesproken voornemen om beleid te ontwikkelen op dit thema niet uitgevoerd. Het is nog steeds de insteek om gebruik te maken van de expertise die er binnen ons grondgebied aanwezig is op het gebied van dierenwelzijn. Gelijktijdig maken we ook gebruik maken van de kennis en kunde die in buurgemeenten inmiddels is opgebouwd. Op basis hiervan komen we in 2023 tot een Dierwelzijnsbeleid.

Keuze

Door gebruik te maken van deze externe expertise is het de verwachting dat we zonder extra financiële middelen een beleidsdocument kunnen opstellen.

Structurele opname voor uitvoering beleid: € 10.000.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Uitvoering beleid dierenwelzijn	10	10	10	10	10
Totaal	10	10	10	10	10

2J. Ondernemen en bedrijvigheid

Doel

- We streven naar duurzame groei in onze gemeente en groei van de werkgelegenheid door een aantrekkelijke gemeente te zijn voor ondernemers.
- We willen een goed ondernemersklimaat en kwalitatief goede werklocaties. Zo dragen we zorg voor goed bereikbare en vitale bedrijventerreinen met een kwalitatief goede uitstraling en vitale winkelcentra die ook de leefbaarheid in de dorpen versterken.
- We willen hierbij een intensieve samenwerking met het bedrijfsleven, structuren versterken en koppelingen leggen met andere beleidsterreinen.

Ontwikkelingen en keuzes

Centrumgebieden

Ontwikkeling

- Voor centrum Oosterbeek, Renkum en Doorwerth zijn economische centrumvisies opgesteld, met als doel levendige centra en behoud (verbetering) van voorzieningenniveau.
- Er is budget nodig om uitvoering te geven aan deze visies en initiatieven te ondersteunen van ondernemers en inwoners die bijdragen aan de doelstellingen.
- We verkennen de mogelijkheden voor het aanstellen van een centrummanager voor Renkum die samen met de ondernemersverenigingen, ondernemers, vastgoedeigenaren, gemeente en andere betrokkenen uitvoering gaat geven aan de opgestelde visies.

Keuze

Uitvoering geven aan economische visies en uitvoeringsplannen centrumgebieden.

Structurele inzet voor de komende jaren: € 50.000.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Uitvoering geven aan visies/ uitvoeringsplannen centrumgebieden		50	50	50	50
Totaal		50	50	50	50

2K Recreatie en toerisme

Doel

- De gemeente Renkum is een aantrekkelijk gemeente voor recreanten en toeristen.
- Het gevarieerde stuwwallen landschap met kleine woonkernen, parken en landgoederen trekt recreanten en toeristen.
- Niet voor niets wisten kunstenaars onze dorpen te vinden en zijn we uitgegroeid tot een kunstenaarsgemeente.
- De meer recentere WOII geschiedenis (Airborne) maakt de gemeente extra interessant.
- We willen ons blijven profileren op bovengenoemde punten.

Ontwikkelingen en keuzes

Visie recreatie en toerisme / Recreatiezoningsplan

Ontwikkeling

De visie Recreatie en Toerisme is in 2021 vastgesteld. De huidige beschikbare middelen voor recreatie en toerisme worden ingezet voor het behoud van de huidige toeristische en recreatieve infrastructuur met de daarbij behorende activiteiten.

De provincie heeft een Recreatiezoningsplan vastgesteld. Daarin is per gemeente opgenomen waar binnen de Natura2000-gebieden intensieve(re) of extensieve(re) vormen van recreatie en toerisme mogelijk is en waar meer ruimte wordt geboden aan natuurontwikkeling.

Keuze

Om uitvoering te geven aan het recreatief en toeristisch beleid met waar mogelijk in combinatie met het recreatiezoneringsplan is er een bedrag van € 30.000 extra nodig bovenop het huidige budget.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Uitvoering geven aan visie en uitvoeringsplan recreatie en toerisme		30	30	30	30
Totaal		30	30	30	30

2L. Kunst, cultuur en cultuurhistorie

Doel

Met onze kernkwaliteiten, waaronder het zijn van een Airborne- en kunstenaarsgemeente, zijn we een aantrekkelijk gemeente voor inwoners, recreanten en toeristen.

Ontwikkelingen en keuzes

Nieuwe visie op cultuur + uitvoeringsplan

Ontwikkeling

Er wordt een nieuwe visie op Cultuur, Kunst en Erfgoed opgesteld, samen met Renkumse kunstenaars en culturele organisaties. Het focuspunt ligt op het zijn van een Airborne- en kunstenaarsgemeente. Met de betrokken organisaties benoemen wij speerpunten voor de komende jaren in een Uitvoeringsplan.

Keuze

Voor 2023 stellen wij een bedrag van € 100.000 beschikbaar voor uitvoering hiervan en bekijken wij voor de daaropvolgende jaren welke middelen er nodig zijn. Ook maken wij gebruik van fondsen die elders hiervoor beschikbaar zijn.

100 jaar gemeente Renkum

Ontwikkeling

In 2023 bestaat de gemeente 100 jaar. Om dit samen met onze inwoners te vieren willen wij een jaarprogramma met hen opstellen.

Keuze

Voor de (gedeeltelijke) financiering van de jubileum activiteiten is een incidenteel budget van € 70.000 beschikbaar

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Nieuwe visie op cultuur + uitvoeringsplan		100			
100 jaar gemeente Renkum		70			
Totaal		170			

2M. Water en riolering

Doel

- We beheren de openbare ruimte, zodat deze duurzaam en veilig gebruikt en beleefd kan worden door inwoners, ondernemers en bezoekers.
- We zetten ons in voor die onderdelen van de openbare ruimte (bijvoorbeeld oppervlaktewater, grondwater) waar we formeel geen beheerder van zijn.
- We streven ernaar dat ook deze onderdelen schoon blijven en duurzaam en veilig gebruikt kunnen worden zonder de gezondheid in gevaar te brengen.

Ontwikkelingen en keuzes

Er zijn geen specifieke nieuwe ontwikkelingen.

2N. Afvalverwijdering en -verwerking

Doel

- We hebben een duurzame, prettige en gezonde leefomgeving.
- We zijn klimaatneutraal.
- We zetten blijvend in op het verminderen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval en zwerfafval.

Ontwikkelingen en keuzes

Er zijn geen specifieke nieuwe ontwikkelingen.

2O Groenonderhoud

Doel

- Groen draagt bij aan de duurzaamheid, gezondheid en leefbaarheid van onze leefomgeving
- We beheren de openbare ruimte, zodat deze duurzaam is en veilig gebruikt en beleefd wordt door inwoners, ondernemers en bezoekers.

Ontwikkelingen en keuzes

- De invloed van het veranderende klimaat en de bijbehorende milieueffecten zijn steeds meer bepalend hoe wij onze groenstructuren inrichten en het groenonderhoud uitvoeren.
- Uitgangspunt is dat we ons openbaar groen inrichten en onderhouden met aandacht voor planten en dieren, waarbij de mens te gast is.
- Bij de aanleg van nieuw groen draagt het sortiment bij aan de bevordering van biodiversiteit en ecologische systemen.

Aanpassing boomverordening, doelgericht inzetten van maatregelen t.b.v. bevorderen biodiversiteit en maatwerkbudget buitendienst

Ontwikkeling

Aanpassing boomverordening

Groen in het algemeen en bomen in het bijzonder hebben invloed op onze gezondheid. Ze zijn rustgevend en voorkomen hittestress. We gaan de Bomenverordening en de lijst waardevolle bomen aanpassen om het groen in onze gemeente beter te beschermen, waarbij de kaders vanuit het Groenstructuurplan leidend worden.

Bij het bevorderen van biodiversiteit betrekken wij onze inwoners en enthousiasmeren hen tot het doen van buurtinitiatieven en onderhouden van buurtgroen. Deze initiatieven dragen bij aan het bevorderen van de sociale cohesie in de wijk (ontmoeting).

Doelgericht inzetten van maatregelen t.b.v. bevorderen biodiversiteit

We willen onderzoeken welke maatregelen we willen nemen om de biodiversiteit binnen onze gemeente te vergroten.

Maatwerkbudget buitendienst

Met enige regelmaat komen er verzoeken vanuit de samenleving om in de buitenruimte aanvullende onderhouds- en beheermaatregelen te nemen die de leefbaarheid in de buurt of straat bevorderen. Deze maatregelen zijn incidenteel en kleinschalig en passen niet in de reguliere beheer- onderhoudsmaatregelen. Om snel en positief te kunnen reageren is hiervoor een beperkt structureel budget nodig.

Keuzes

Om het bomenbestand duurzaam in stand te houden is aanpassing van de bomenverordening nodig. Hiervoor is een bedrag opgenomen van € 20.000.

Voor het opstellen van een visie biodiversiteit, inclusief een maatregelen pakket, is een bedrag opgenomen van € 25.000.

Het opstellen van een biodiversiteitskansenkaart als sturingsinstrument voor het beheer en onderhoud is één van de resultaten.

Het is van belang om aanvullende onderhouds- en beheermaatregelen met een incidenteel en kleinschalig karakter die de leefbaarheid bevorderen op te nemen in de begroting.

Daarvoor is een klein werkbudget opgenomen van € 5.000 per jaar.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Aanpassing Bomenverordening		20			
Opstellen visie biodiversiteit, leidend maken van de biodiversiteit		25			
Initiatieven samenleving/ maatwerkbudget buitendienst		5	5	5	5
Totaal		50	5	5	5

2P. Wegen, straten en pleinen

Doel

We beheren de verharde openbare ruimte, zodat deze duurzaam en veilig gebruikt en beleefd wordt door inwoners, ondernemers en bezoekers.

Ontwikkelingen en keuzes

De basis voor het toekomstig beheer van wegen, straten en pleinen is verankerd in het door de gemeenteraad nog vast te stellen Wegenbeheerplan. Voor beheer en onderhoud doen we wat strikt noodzakelijk is, zonder achterstallig onderhoud te veroorzaken, binnen de nu beschikbare financiële middelen.

2Q. Bos en natuurbeheer

Doel

- Bosbeheer gericht op het versterken van biotopen voor planten en dieren.
- Actief werken aan het omschakelen naar meer loofbos, zodat er minder water verdampt door naaldbomen die dat ook in de winter doen.
- Door deze aanpassingen wordt het bos meer klimaatbestendig.
- Houtoogst om inkomsten te genereren krijgt in ons bosbeheer een ondergeschikte prioriteit.
- Prioriteit leggen bij het versterken van biodiversiteit en het klimaatbestendig worden van onze (toekomstige) bossen.

Ontwikkelingen en keuzes

Bosbeheer

Ontwikkeling

De randvoorwaarden voor het beheer veranderen. Door een provinciale aanwijzing voor het kwalificerend boshabitat op de Veluwe veranderen de randvoorwaarden voor bosbeheer. Deze aanwijzing sluit aan bij het voornemen om minder inkomsten te genereren uit dunning en het meer klimaatbestendig maken van bossen.

Keuze

De basis voor het toekomstig beheer van wegen, straten en pleinen is verankerd in het door de gemeenteraad nog vast te stellen Wegenbeheerplan. Voor beheer en onderhoud doen we wat strikt noodzakelijk is, zonder achterstallig onderhoud te veroorzaken, binnen de nu beschikbare financiële middelen.

Voor het doorvoeren van bovengenoemde keuze is het noodzakelijk om het bosverjongingsplan te actualiseren. Hiervoor is in een drietal achtereenvolgende jaren respectievelijk € 40.000, € 20.000 en € 20.000 opgenomen.

Financiële consequenties

Activiteit (<i>bedragen x € 1.000</i>)	2022	2023	2024	2025	2026
Bosverjongingsplan actualiseren			40	20	20
Totaal			40	20	20

03 Organisatie

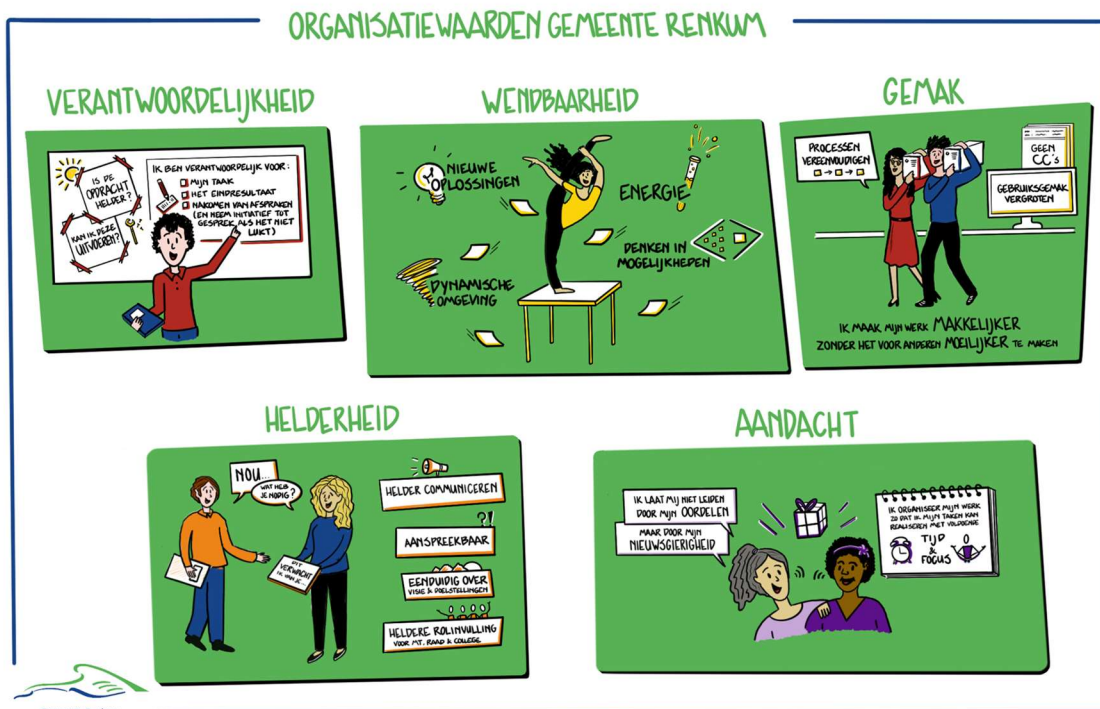
Wat willen we bereiken (ambitie)?

We willen een gemeente zijn die betrouwbare dienstverlening levert. Naar onze inwoners én intern naar onze eigen collega's en ons gemeentebestuur. We willen een gemeente zijn die wendbaar is in het aansluiten op wensen en initiatieven van inwoners, partners en collega's en ook wendbaar is in het aansluiten op nieuwe wetgeving en maatschappelijke opgaven. We hebben als bestuurlijk kader dat we een zelfstandige gemeente blijven en om dat te kunnen blijven, willen we meer en beter kunnen samenwerken met partners (andere gemeenten of organisaties). Dat allemaal willen, vraagt om een vitale organisatie met goed werkgeverschap als belangrijkste speerpunt. Want dit alles kunnen we alleen als onze medewerkers en wij als leidinggevenden dat kunnen waarmaken. Als onze medewerkers de professionals zijn die de ruimte krijgen om hun verantwoordelijkheid te nemen, die wendbaar kunnen en willen zijn, die de ruimte krijgen zich te ontwikkelen, die helder hebben wat van hen wordt verwacht, die mogen werken in een stimulerende werkomgeving én, misschien wel het belangrijkste; die ondersteund worden door (en gemak ervaren van) eenvoudige processen, duidelijke rollen en gebruiksvriendelijke systemen.

Onze visie:

1. We zijn een wendbare organisatie
2. We bieden betrouwbare (digitale) dienstverlening
3. We zijn een goede werkgever
4. We werken samen met partners waar dat slimmer is

Om deze visie waar te maken werken we volgens onze organisatiewaarden.

Want we willen ons werk met aandacht kunnen doen en goed kunnen afronden. Daar ook de tijd voor hebben. We willen helderheid over wat van een ieder wordt verwacht en pas aan een klus beginnen als die helderheid er voor betrokkenen is. We willen dat iedereen zich niet alleen

verantwoordelijk weet voor zijn of haar stukje van het proces maar ook voor het geheel en het eindresultaat. We willen in staat zijn elkaar daarop aan te spreken of (nog beter) dat een ieder in staat is zich uit te spreken. En we willen heel graag dat we ons werk eenvoudiger weten te maken en iedereen gemak bieden in het ondersteund worden door processen en systemen.

3A. Dienstverlening

Doel

Ons aanbod en onze dienstverleningsprocessen zijn zo ingericht dat zij aansluiten bij de wensen, beleving en behoeften van inwoners en ondernemers.

Subdoelen:

- Klantgerichtheid/ gastvrijheid staat centraal in de contacten die inwoners en ondernemers hebben met onze gemeente.
- We bieden onze producten en diensten zoveel mogelijk digitaal aan, zodat onze inwoners en ondernemers zoveel mogelijk zaken op ieder gewenst tijdstip en locatie kunnen regelen.
- Daar waar in onze dienstverlening regels beperkend zijn, blijven we zoeken naar (andere) mogelijkheden.

Ontwikkelingen en keuzes

Er zijn geen specifieke nieuwe ontwikkelingen.

3B. Dorpsgericht werken

Doel

We stemmen onze inzet af op de behoeften van inwoners in de dorpen. Doordat we samenwerken met inwoners, ondernemers en organisaties, geven we ruimte aan initiatieven uit de samenleving. We stimuleren onze inwoners, ondernemers en partners om initiatieven te ontwikkelen die bijdragen aan een mooier, schoner, vitaler, veiliger en duurzamer Renkum. Dat vergt ook een andere manier van werken in de organisatie, waarbij slim samenwerken en "werk met werk maken" centraal staan. Ongeacht de domeinen waarin de activiteiten plaatsvinden, en de deskundigheden die daarvoor nodig zijn, gaan we hierop verkennen en ontwikkelen. Daarvoor is samenhangende en domein-overstijgende planvorming noodzakelijk.

Ontwikkelingen en keuzes

Integrale aanpak op dorpsniveau

Ontwikkeling

Renkum heeft een rijk, gevarieerd landschap, een bloeiend verenigingsleven en zes dorpen met elk een eigen karakter. Er spelen grote opgaven die de komende decennia op de gemeente afkomen. Al deze opgaven hebben invloed op elkaar. Hiertoe is het noodzakelijk te gaan werken met integrale dorpsvisies, vanuit een samenhangende aanpak leefbare dorpen.

Sociaal en ruimtelijk beleid worden hierin aan elkaar verbonden, en er moet ook aandacht besteed worden aan een toenemend gevoel van veiligheid en leefbaarheid. Daartoe werkt de gemeente samen met de ketenpartners in zorg en veiligheid.

Het eigen karakter van de dorpen kan groeien in een dorpsgerichte aanpak. Een sterke rol voor initiatieven van inwoners, verenigingen en ondernemers past daarbij, en wordt gestimuleerd door het project "Renkum Doet". De raad komt hiertoe zelf met een initiatiefvoorstel.

Ook al is een samenhangende dorpsgerichte werkwijze en de dorpsvisies nog niet helemaal uitgewerkt, is het van belang om kleine initiatieven van inwoners en verenigingen een kans te geven. Daartoe wordt er een werkbudget ingezet, dat gebruikt kan worden voor cofinanciering.

Anders omgaan met verstrekken van financiële ondersteuning aan inwonersinitiatieven vraagt om eenvoud. Dat betekent dat rechtmatigheid en doelmatigheid helder beschreven, en goed georganiseerd moet zijn. De spelregels hiervoor worden in 2023 opgesteld.

Keuze

Voor visievorming en uitwerking van een overkoepelend kader dorpsgericht werken en dorpsvisies wordt een budget van € 75.000 in 2023 ingezet. Voor de intensivering van de dorpsgerichte samenwerking met de ketenpartners in zorg en veiligheid zal een deel van de extra capaciteit bij team Veiligheid (zie 1E) worden ingezet.

Voor het faciliteren van inwonerinitiatieven ten behoeve van leefbaarheid in de dorpen ("Renkum Doet"), wordt in 2024 € 250.000 uitgetrokken. Ook kosten voor extra uitvoeringscapaciteit worden geacht hieruit gedekt te worden. Hiervoor zal de gemeenteraad komen met een initiatiefvoorstel.

Daarnaast wordt er een werkbudget ten behoeve van stimulering en cofinanciering ingezet.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Kaders voor participatie van inwoners bij het opstellen en uitvoeren van gemeentelijk beleid		75			
Cofinanciering en stimuleringsfonds lokale initiatieven		50	50		
Inwonersinitiatieven / Renkum doet			250		
Totaal		125	300		

3C Organisatie en bedrijfsvoering

Doel

Ons doel is een goed functionerende organisatie waarbij vlot en gemakkelijk kan worden aangesloten bij de verwachtingen, ontwikkelingen en vraagstukken binnen onze gemeente.

Dat vraagt van de organisatie om continu alert te zijn op ontwikkelingen en te toetsen of de manier waarop wij onze doelen willen bereiken nog passend en meest effectief is. Deze strategie leidt tot een optimale inzet van middelen, het bereiken van organisatiedoelen en het borgen van de zelfstandigheid van de organisatie. Maar dit vraagt ook om het maken van keuzes en aanpassingsvermogen van de organisatie.

Werken vanuit mogelijkheden en passende oplossingen moet ons DNA worden. Hierbij weten we de kracht van de samenleving optimaal te benutten en zorgen dat zaken worden gerealiseerd zonder dit over te nemen.

Een belangrijke randvoorwaarde hierbij is dat onze bedrijfsvoering op orde is. Alleen vanuit een stabiele (financiële) basis kan de organisatie inspelen en meebewegen met veranderingen.

Ontwikkelingen en keuzes

Ontwikkelingen Bedrijfsvoering

Ontwikkeling

Op basis van het Bestuurskrachtonderzoek van Berenschot hebben we in de Voorjaarsnota 2022 besloten de organisatie op een aantal punten te versterken. Deze versterkingen zijn onder andere noodzakelijk om het strategisch vermogen van de organisatie uit te bouwen en de toekomstige uitdagingen op te pakken. De volgende verbeteringen en ontwikkelingen worden ingezet:

Strategisch Personeelsbeleid

De problematische arbeidsmarkt, het veranderende perspectief als gevolg van de maatschappelijke ontwikkelingen, digitale mogelijkheden en data-gestuurd werken, én de bestuurlijke toekomstkeuze van de gemeente Renkum vragen om heroverweging op het gebied van strategisch personeelsbeleid. In 2023 zal prioriteit worden gegeven aan de werving en selectie van nieuwe medewerkers met het oog op de korte en de middellange termijn. Daarnaast besteden we aandacht aan het binden en boeien van zittende medewerkers en het inwerken van nieuwe medewerkers.

Schaarste van personeel zal vragen om continue bijstelling en prioritering. Over deze consequenties en de keuzes hierbij zal, zoals afgesproken, de raad regelmatig geïnformeerd worden.

Daarnaast worden de ingezette procesoptimalisaties, de waarde-gestuurde ontwikkeling van de organisatie, het verbeteren van de samenhangende sturing op doelstellingen en deregulering voortgezet conform de besluitvorming in de Voorjaarsnota 2022.

De verbetering van de Planning- & Control-cyclus

De P&C cyclus verdient bestuurlijke aandacht. Waar willen we op sturen? Daarnaast vraagt ook de ambtelijke voorbereiding, wie levert welke bijdrage aan juiste, tijdige en kwalitatieve P&C-producten, om een herbeoordeling.

Verbetering van de aansturing van Verbonden partijen

De verbetering van de aansturing van verbonden partijen is geborgd in het verbeterplan verbonden partijen. Ten aanzien van de aansturing van De Connectie lopen besprekingen om te komen tot een herbeoordeling op de governance, met name op de ICT-ontwikkeling en de ICT-harmonisatie.

Harmonisatie ICT

De raad heeft de opdracht gegeven om tot harmonisatie van ICT tussen de drie gemeenten te komen. Doel daarvan is de uitgaven voor ICT in balans te brengen en in overeenstemming te brengen met de uitgaven van referentiegemeenten. De businesscase om de structurele effecten daarvan in beeld te krijgen wordt momenteel uitgewerkt. Om te komen tot die geharmoniseerde omgeving is het noodzakelijk applicaties en processen door te ontwikkelen en onderling af te stemmen. Deze projecten brengen de komende jaren ook kosten met zich mee. De reserve ICT zal naar verwachting in 2023 volledig zijn ingezet. Het voorstel is daarom deze kosten op te vangen en hiervoor de reserve ICT te verhogen.

Nieuwe wetgeving

De Wet open overheid (Woo) en de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) vragen om aanpassingen in onze werkwijze, de mogelijkheden voor inwoners om digitaal aanvragen in te dienen en de wijze van communiceren van gemeentelijke besluiten. We zijn met de implementatie hiervan begonnen. Het is noodzakelijk medewerkers te trainen in de veranderende werkwijzen door deze wetgeving.

Bestuursondersteuning

Door de drukke bestuurlijke agenda, en de toename van de ondersteuning van kabinetszaken is de bezetting van het bureau bestuursondersteuning structureel niet meer in overeenstemming met de taken die daar worden gevraagd. Een uitbreiding van formatie is noodzakelijk.

Keuze Harmonisatieagenda

Voorstel is om hiervoor uit de incidentele middelen uit de meicirculaire een storting van € 500.000 te doen in de reserve ICT, zodat Renkum mee kan in de ontwikkelslag.

Keuze bestuursondersteuning

Om Bestuursondersteuning in de huidige bestuurlijke context kwalitatief vorm te kunnen blijven geven is het noodzakelijk de formatie structureel met 1 fte uit te breiden.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Storting reserve ICT		500			
Uitbreiding bestuursondersteuning	24	69	69	69	69
Totaal	24	569	69	69	69

3D. Huisvesting / Gemeentehuis

Doel

We willen goede en laagdrempelige huisvesting, die de interactie met de samenleving versterkt en die medewerkers op een moderne manier faciliteert bij het uitvoeren van hun taken. Huisvesting waarbij openheid, multifunctionaliteit en duurzaamheid belangrijke kernwaarden zijn.

Het gemeentehuis moet een plek zijn waar samenwerking en uitwisseling tussen bestuur, medewerkers en iedereen die in het huis van de gemeente komt (net)werken wordt gestimuleerd. Ontmoeten is minstens zo belangrijk als geconcentreerd werken aan een document. Flexwerkplekken in combinatie met thuiswerken is de regel. Het nieuwe interieur, klimaatbeheersing en technische voorzieningen dienen te voldoen aan de moderne ARBO-maatstaven.

Ontwikkelingen en keuzes

Gemeentehuis

Ontwikkeling

In de commissievergadering van oktober 2021 is door uw raad een richtinggevende uitspraak gedaan om één scenario voor herstructurering van het gemeentehuis verder uit te werken. Deze studie is afgerond en gepresenteerd tijdens de raadsontmoeting van 5 juli 2022. Met het nieuwe gemeentehuis ontstaat er een huis van de gemeente Renkum, dat dient als bruisend hart van

Oosterbeek en omgeving, met een hedendaagse woon- en werkomgeving waarin duurzaamheid met respect voor het gemeentelijk monument als belangrijke uitgangspunten zijn meegenomen.

Keuze

In oktober wordt de raad gevraagd een besluit te nemen over dit plan. Bij een positief besluit wordt het plan conform onze methodiek projectmatig werken verder uitgewerkt. Tot aan de verbouwing wordt alleen het hoogstnoodzakelijk onderhoud uitgevoerd.

Gemeentewerf

Ontwikkeling

Voor de gemeentewerf zijn twee scenario's uitgewerkt op de huidige locatie. Deze zijn met de raad gedeeld tijdens de raadsontmoeting van 5 juli 2022. Op basis van de studie is gebleken dat volledige nieuwbouw beter aansluit bij de uitgangspunten.

Keuze

In oktober wordt de raad gevraagd een besluit te nemen over dit plan. Bij een positief besluit wordt het plan conform onze methodiek projectmatig werken verder uitgewerkt. Tot aan de realisatie wordt alleen het hoogstnoodzakelijke onderhoud uitgevoerd.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen in €)	2022	2023	2024	2025	2026
Gemeentelijke huisvesting (gemeentehuis en -werf)					350*
Totaal					350

* o.b.v. investeringsraming prijspeil maart 2022.

3E.Samenwerkingsverbanden

Doel

We gaan samenwerkingsverbanden aan om als zelfstandige gemeente onze wettelijke en opgedragen taken goed te kunnen vervullen en om een bijdrage te leveren aan regionale ontwikkelingen.

Ontwikkelingen en keuzes

Er zijn geen specifieke nieuwe ontwikkelingen.

3F. Goed bestuur

Doel

We zijn een betrouwbaar en professioneel openbaar bestuur: het is belangrijk dat inwoners weten wat zij van ons kunnen verwachten.

Ontwikkelingen en keuzes

Optimaliseren van het raadsinformatiesysteem

Keuze

Om de informatiestroom voor de raad overzichtelijker en eenvoudiger te maken, wordt het raadsinformatiesysteem geoptimaliseerd. Bekeken wordt of het wenselijk is om over te stappen naar een andere aanbieder. De overstap naar een andere aanbieder brengt kosten met zich, onder andere voor het overzetten van de informatie van het huidige naar het nieuwe systeem.

Bestuurskracht en bestuurlijke toekomstscenario's

Ontwikkeling

In opdracht van de raad is er in 2022 door bureau Berenschot een onderzoeksrapport opgeleverd, waarbij twee samenhangende conclusies worden getrokken:

1. Zo snel mogelijk na de start van deze bestuursperiode te komen tot een duidelijk langetermijnperspectief voor de bestuurlijke toekomst van de gemeente;
2. Tegelijkertijd te investeren in optimalisatie van de organisatie en in verbeteringen in regionale samenwerking.

Bij de Voorjaarsnota 2022 is er ten aanzien van spoor 2 reeds een besluit genomen door de raad. Ten aanzien van spoor 1 ligt de opdracht voor aan het college om voorbereidingen te treffen zodat de raad het gesprek kan starten over de toekomstscenario's. Daartoe zal er in 2022 een startnotitie gemaakt worden, waarbij er gewerkt wordt aan een uitwerking en nadere verkenning van de nog relevante toekomstscenario's, en een afwegingskader op basis waarvan de raad een keuze kan maken. Hierbij zal ook inwonersparticipatie georganiseerd worden.

Keuze

Op basis van de startnotitie zal er mogelijk incidenteel een extra budget beschikbaar dienen te komen. Dit zal meegenomen worden bij de Najaarsnota 2022.

Financiële consequenties

Activiteit (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
Optimaliseren raadsinformatiesysteem		15			
Totaal		15			

Deel 2

Financieel perspectief

Financiële consequenties

Inleiding

In deze nota is rekening gehouden met enkele kaders: een sluitende begroting, de incidentele budgetten t/m 2025 vanuit het Rijk als een soort vliegwiel inzetten en nu geen maatregelen nemen om het tekort voor 2026 en verder op te lossen.

Tevens is bij de ontwikkelingen de vraag gesteld of deze onoverkomelijk, onvermijdelijk en onuitstelbaar zijn.

Op basis van deze weging zijn een aantal ontwikkelingen nu niet in de perspectiefnota opgenomen, maar in de bijlage. Deze ontwikkelingen willen we namelijk wel graag zichtbaar houden. Wanneer het budget en/of de personele capaciteit het de komende jaren toelaat, willen we deze ontwikkelingen alsnog voorleggen.

Sluitende begroting

Het uitgangspunt is dat we een sluitende begroting maken binnen de toezichtskaders van de Provincie, om zeggenschap te behouden over ons eigen budget.

Incidenteel extra budget

In de Meicirculaire 2022 heeft het Rijk voor de jaren tot en met 2025 incidenteel extra budget ter beschikking gesteld. Het Rijk doet namelijk meer uitgaven naar aanleiding van het Regeerakkoord. Daardoor stijgen ook onze inkomsten vanuit het Rijk (systematiek 'samen trap op en samen de trap af'). Daarnaast worden we (deels) gecompenseerd voor de extra loon- en prijsstijgingen als gevolg van inflatie.

Vanaf 2026 zijn de inkomsten vanuit het Rijk echter fors lager (door aanpassing van de normeringsmethodiek en einde Regeerakkoord), daarom wordt 2026 ook wel het 'financieel ravijn' genoemd.

Structurele uitgaven

Wanneer het Rijk het 'financieel ravijn' vanaf 2026 'oplost' is er ruimte om te investeren. Wanneer dit niet het geval is, zorgen structurele uitgaven nu voor een extra noodzaak tot bezuinigen straks. Dat is het dilemma waarvoor we nu staan; hoe om te gaan met maatregelen die structureel extra middelen vragen (en het tekort 2026 vergroten)?

Nu geen maatregelen om het tekort voor 2026 en verder op te lossen

De insteek is om nu geen maatregelen (bezuinigingen o.i.d.) in gang zetten om het tekort voor 2026 en verder op te lossen. Het "ravijn" laten we even voor wat het is. Maar we kijken wel heel kritisch naar het opnemen van structurele nieuwe budgetten en bijstelling van huidige budgetten. Want het tekort in 2026 verder vergroten zou in de huidige omstandigheden onverantwoord zijn.

Waar het mogelijk is, willen we door middel van de incidentele budgetten tot en met 2025 een soort vliegwiel realiseren. Dan moeten de incidentele investeringen ofwel garanties bieden dat er (structurele) ontwikkelingen in gang gezet kunnen worden, of dat er door middel van incidentele investeringen nu, op termijn besparingen gerealiseerd kunnen worden.

Financiële spelregels

We hanteren de volgende financiële spelregels:

- We maken een sluitende begroting binnen de toezichtskaders van de Provincie om zeggenschap te behouden over ons eigen budget.
- We gaan uit van het budget dat het Rijk meegeeft voor nieuwe taken. We houden rekening met de beperkingen die dat met zich meebrengt.
- Waar we vanuit autonomie nieuwe structurele uitgaven doen, zoeken we de dekking hiervan in eerste instantie binnen hetzelfde domein.
- Tekorten lossen we op door te kijken waar we werkzaamheden kunnen prioriteren en te faseren/vertragen en door scherpe keuzes te maken in de bedrijfsvoering.
- We zijn terughoudend in het verhogen van lasten van onze inwoners. De onroerendezaakbelasting mag niet hoger worden dan het niveau van de Gemeente Arnhem.
- We hebben niet de intentie om voorstellen voor te leggen die structureel ingrijpen op het bestaande voorzieningenniveau.
- We volgen de Financiële verordening 2021. We blijven reëel kosten ramen. Eventuele ruimte die er in de reserves ontstaat en die niet nodig is voor het afdekken van risico's, zetten we in om kosten te verlagen en investeringen te doen in de dorpen

Prognose begroting 2022 - 2026

Op basis van voorliggende perspectiefnota is het meerjarig financieel perspectief als volgt:

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Meerjarenbegroting na voorjaarsnota	-978	-1.977	-2.283	-2.636	-3.820
Amendement Begroting 2022	-53				
Resultaat Meicirculaire 2022	1.743	4.318	6.571	8.096	5.071
Correctie Meicirculaire		-101	-98	-96	-90
Meerjarenbegroting na Meicirculaire	712	2.240	4.190	5.364	1.161
Aanvulling stelpost loon- en prijsontw.	0	-373	-1.136	-1.764	-2.545
Areaalontwikkeling WOZ	70	70	70	70	70
Stelpost abonnementstarief	-280	-280	-280	-280	-280
Saldo voor perspectiefnota	502	1.657	2.844	3.390	-1.594
Perspectiefnota 2022-2026	-49	-2.451	-1.616	-1.246	-1.596
Totaal meerjarenbegroting	453	-794	1.228	2.144	-3.190

Kanttekeningen

Sluitende begroting

Het uitgangspunt is dat we een sluitende begroting maken binnen de toezichtskaders van de Provincie, om zeggenschap te behouden over ons eigen budget. De afgelopen jaren was dit telkens een uitdaging. Hoewel het telkens gelukt is, blijft dit een uitdaging en blijft het meerjarig financieel kader zorgwekkend.

2026 en verder ('financieel ravijn')

In de Meicirculaire 2022 heeft het Rijk voor de jaren tot en met 2025 incidenteel extra budget ter beschikking gesteld. Vanaf 2026 zijn de inkomsten vanuit het Rijk echter fors lager (door aanpassing van de normeringsmethodiek en einde Regeerakkoord), daarom wordt 2026 ook wel het 'financieel

ravijn' genoemd. Wanneer het Rijk het 'financieel ravijn' vanaf 2026 niet oplost, moeten we alsnog komen tot maatregelen voor 2026 en verder.

Uitkomst Najaarsnota 2022

De uitkomst van de, nog op te stellen, Najaarsnota 2022 kan nog van invloed zijn op de haalbaarheid van de perspectiefnota.

Risico's en onzekerheden

Daarnaast zijn er nog de nodige risico's en onzekerheden. Onder andere doordat we steeds meer taken erbij krijgen en de onzekerheden en risico's die dat met zich meebrengt, openstaande taakstellingen en ombuigingen, risico's met betrekking tot de Wmo en Jeugdwet, doordecentralisatie beschermd wonen, wet inburgering, wet kwaliteitsborging voor het bouwen, bodemtaken, gemeentelijke huisvesting en niet te vergeten de druk op de organisatie door de huidige arbeidsmarkt.

Financiële consequenties ontwikkelingen

De financiële consequenties van de in voorliggende perspectiefnota opgenomen ontwikkelingen zijn als volgt:

	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1C	Het optimaliseren van het sportpark Wilhelmina	25				
1E	Veiligheid: 1 fte (t.b.v. digitale veiligheid, exploitatievergunning, dorpsgericht met inwoners en ondernemers)		85	85	85	85
1I	Het uitbreiden van financiële regelingen: uitvoeren motie		97	97	97	97
1I	Het uitbreiden van financiële regelingen: meerkosten Gelrepass		120	120	120	120
1J	Het uitbreiden van financiële regelingen: weghalen drempelbedrag		10	15	15	15
1J	Het uitbreiden van financiële regelingen tot 150 procent van de bijstandsnorm		480	620	620	620
2A	Integrale aspecten leefomgeving: Integrale visie op duurzaamheid, wonen, mobiliteit noodzakelijk. Programmatische aanpak is nodig		125			
2B	Het herzien van ons woonbeleid		50			
2B	Het realiseren van woningen: vormgeven grondbedrijf 50K; startgeld Pro persona 100K; centrumvisie Oosterbeek 75K; 100 tijdelijke woningen: 50K voor 2023 en 2024; mediation 10K structureel; maatwerk nav handhaving 5K str.		300	75	25	25
2D	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen		50	50	50	50
2E	Parkeeronderzoek, parkeervisie en parkeernorm nodig als kader voor wonen		40			
2E	Binnen dorpen maximaal 30 km per uur -> visie		25			
2F	Landschapsbasisplan, maatregelen biodiversiteit		25	25	25	25

	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
2G	Monitoring uitstoot		10	10	10	10
2G	Beleidsregisseur		15	15	15	15
2I	Uitvoering beleid dierenwelzijn		10	10	10	10
2J	Uitvoering geven aan visies/ uitvoeringsplannen centrumgebieden		50	50	50	50
2K	Visie recreatie en toerisme + Recreatiezoningsplan		30	30	30	30
2L	Nieuwe visie op cultuur + uitvoering		100			
2L	100 jaar gemeente Renkum		70			
2O	Aanpassen van de bomenverordening		20			
2O	Beleid biodiversiteit		25			
2O	Initiatieven vanuit de samenleving / maatwerkbudget buitendienst		5	5	5	5
2Q	Actualisering bosbeleidsplan en bosverjongingsplan (40.000) Uitvoeren (houtopbrengst -20.000)			40	20	20
3B	Het opstellen van heldere kaders voor participatie van inwoners bij het opstellen en uitvoeren van gemeentelijk beleid.		75			
3B	Cofinanciering en stimuleringsfonds lokale initiatieven		50	50		
3B	Inwonersinitiatieven - Renkum Doet			250		
3C	Aanvulling reserve ICT voor noodzakelijke investeringen ihkv harmonisatie en standaardisatie agenda.		500			
3C	Uitbreiding bestuursondersteuning	24	69	69	69	69
3D	Gemeentehuis / gemeentewerf					350
3F	Optimaliseren van het raadsinformatiesysteem		15			
	Totaal	49	2.451	1.616	1.246	1.596